

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1895. Första Kammaren. N:o 28.

Onsdagen den 1 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollen för den 24 nästlidne april.

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 73, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om pension åt kartografen Carl Edvard Dahlman;

n:o 74, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut med afseende å Kongl. Maj:ts proposition om uppförande af nytt landstatshus i Luleå;

n:o 75, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående förbättring i de nuvarande pensionsvilkoren i folkskollärarnes enke- och pupillkassa; och

n:o 76, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående förvärfvande för statens räkning af vissa enskilda jernvägar.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran sammansatta stats- och bankoutskottets under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 5.

Vid föredragning af bankoutskottets nästlidne dag bordlagda memorial n:o 13, med förslag till omröstningsproposition i anledning af kamrarnes olika beslut i fråga om utsträckning af tiden för återbetal-

ning af afbetalningslån, godkändes den i memorialet föreslagna omröstningsproposition.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets sistlidne dag bordlagda utlåtanden n:is 42 och 43 äfvensom Första Kammarens tillfälliga utskotts samma dag bordlagda utlåtanden n:is 7—9.

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 27 och 30 sistlidne april bordlagda betänkande n:o 15, i anledning af väckta motioner om upphäfvande eller uppsägning af förordningen angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden den 30 maj 1890.

Herr Wærn: Jag skall icke länge upptaga kammarens tid. För det yrkande, i syfte att Riksdagen, i anledning af de i ämnet väckta motioner, måtte för sin del besluta, att förordningen angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden den 30 maj 1890 skall, i den ordning, som i § 18 af nämnda lag stadgas, upphävas, hvartill utskottets majoritet kommit, ligga, så vidt jag af betänkandet kunnat finna, till grund endast eu mängd klagomål öfver åtskilliga verkliga eller förmenta missförhållanden vid vissa varors införande. Någon revision, som afsåge att undersöka och afhjelpa dessa olägenheter, hvarvid man icke skulle hafva rönt motstånd hos mig, har man icke velat hafva. Utskottet har icke lemnat någon som helst utredning af de särskilda klagomålen befogenhet. I stället derfor finner man blott hänvisning till det faktum, att klagomål i allmänhet och klagomål särskildt öfver förhållandet med vissa artiklar blifvit afgifna. Slutsatsen har endast blifvit den nuvarande mellanrikslagens upphäfvande. Man vill utan uppgift om några af Riksdagen gillade anspråk på rättelser endast begära öfverenskommelse om en ny mellanrikslag, affattad på ett rättvisare sätt, såsom man kallar det; — hvad dermed menas är litet svårt att veta. Detta experiment synes mig ytterligt farligt, ty jag fruktar det blir en mycket vanskelig sak att på hittills ej ens antydda nya grunder få en öfverenskommelse till stånd om ny mellanrikslag. I alla fall komme det att dröja, innan man dermed kunnat tillgodose alla intressen och afhjelpa alla olägenheter, och det är fara värdt, att uppsägningstiden ginge till ända, innan ny öfverenskommelse skett. Vi vore då lemnade i ett kaos, och den nu gällande mellanrikslagen kunde, då uppsägningstiden gått till ända, icke längre tillämpas, hvarigenom ett osäkerhetstillstånd, som i hög grad vore skadligt för handeln och industrien, blefve rådande;

ingen visste, hvad han för framtiden hade att hålla sig till, eller hvad resultatet skulle blifva. Det är intet praktiskt sätt, men ett mycket farligt sätt.

Reservanternas förslag kan jag icke heller vara med om. Väl önskar jag likasom reservanternas snarast möjligt ändring i nuvarande bestämmelser i fråga om spannmål, ty sedan Sverige åsatt högre spannmåls- och mjölnullar, kan uppstå och har redan uppstått en konkurrens, som icke är gynsam för det svenska åkerbruket. Att Norge, som sjelf behöfver mera spannmål, än det producerar, säljer spannmål till Sverige, är onaturligt, och en konkurrens derifrån, som uteslutande afser vinst på tullskilnaden, bör ovilkorligen stäfas. Men reservanternas hafva låtit detta förslag till Riksdagens beslut åtföljas af ett bemyndigande för regeringen att, för den händelse det från Norges sida skulle möta hinder att före instundande 1 september genomföra nyssnämnda, af Riksdagen beslutade ändring i mellanrikslagens 3 §, i öfverensstämmelse med samma lags 18 §, uppsäga mellanrikslagen. Det är detta alternativ, som har allt utseende af ett hot, som synes mig vara en högst förderlig utväg. Det kommer att väcka en missstämning i Norge, som icke kan undgå att förfela i stället för att befordra det med förslaget åsyftade ändamålet. Under sådana förhållanden kan jag icke vara med om reservationen, hvaremot det förefaller mig icke blott fritt från alla vanskligheter, utan det bästa som för närvarande kan ske, om Riksdagen hos Kongl. Maj:t anhölle, att Kongl. Maj:t med anledning af de betydande ändringar i tulltaxan, som på senaste tiden egt rum, täcktes inleda underhandlingar med norska regeringen om utarbetandet af sådana förändrade bestämmelser i förordningen angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden den 30 maj 1890, att de olägenheter för det svenska näringslivet, hvilka på grund af de båda ländernas nu från hvarandra så betydligt afvikande tullsatser förefinnas, må kunna afhjelpas och så vidt möjligt är för framtiden förebyggas, samt att Kongl. Maj:t, till olägenheternas snara afhjelpande, måtte så skyndsamt bedrifva nämnda underhandlingar, att fullständigt förslag till ny mellanrikslag må kunna redan år 1896 föreläggas svenska Riksdagen och norska Stortinget, eller att Kongl. Maj:t — derest detta icke skulle låta sig göra — meddelar nästkommande riksdag kännedom om underhandlingarnas fortgång och de resultat, hvartill de kunna hafva ledt.

Jag anhåller, herr talman, att å detta af mig förordade förslag proposition måtte framställas.

Herr Cavalli: Olika äro meningarna rörande nyttan och fördelen för vårt land af det ekonomiska system, på hvilket vi sedan några år tillbaka slagit in, och ingen klandrar dem, som af öfvertygelse kämpat deremot. Annorlunda torde saken ställa sig, då det gäller tillämpningen af detta system för Sverige i förhållande till annat land.

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.

(Forts.)

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.
(Forts.)

Då är det, synes mig, en hvar svensk medborgares pligt att hvar i sin stad verka derhän, att icke ett annat land under längre än i upprättadt aftal stadgad tid får draga sådana fördelar af detta aftal, som vid dess ingående icke afsågos och ej heller kunde förutses, fördelar, som vinnas på bekostnad af den svenska industrien, af det svenska jordbruket. Om en sådan uppfattning borde alla svenske män kunna enas, och således jemväl de lojala motståndarne till det protektionistiska systemet i landet, och den, som icke handlar i öfverensstämmelse med en sådan uppfattning, kan näppeligen anses sätta Sveriges intressen framför Norges och icke heller öfver de inre partistriderna. Den siste ärade talaren anförde visserligen, att han icke vore blind för olägenheterna, som nu gällande mellanrikslag medförde för landet, och han sade sig vara villig att medverka till en förändring. Men i olikhet med den mening, jag omfattar, ville han icke åstadkomma ändringen genom en uppsägning, utan genom en underhandling, genom en revision. Jag bestrider, att erforderlig ändring kan vinnas genom revision, ty den nya mellanrikslag, som skall komma fram, måste byggas på helt andra grunder än dem, som kunde användas år 1874. De förändrade förhållandena kräfvade detta med nödvändighet, och jag skall längre fram i mitt yttrande dertill återkomma; jag vill i detta sammanhang till granskning upptaga det för revisionens lämplighet anförda kardinalskälet, eller att hänsyn till Norge kräfvade denna form. Jag erinrar i förbigående, att säkerligen intet annat land visar så stor hänsynsfullhet, för att icke säga efterlåtenhet, då det gäller att tillvarata sina ekonomiska intressen, som Sverige, och jag tillägger, ehuru jag icke borde behöfva säga det till svenska folkrepresentanter, att Sveriges intressen böra i *främsta rummet* ligga dem om hjertat. Det är för öfrigt under förhandlingarna om uppsägningstidens förlängning från ett till två år uttryckligen angifvet och betonadt, att uppsägningstiden just skulle användas, då olägenheter af lagens framtida tillämpning kunde yppa sig. Det var afsedt och förutsedt. Vidare torde det kunna sägas, att de politiska förhållandena i Norge nu äro sådana, att ministären derstädes icke med den bästa vilja i världen skulle i Stortinget kunna genomdrifva ett förslag om mellanrikslagens revision, under det den norska representationen *måste* antaga ett efter uppsägning framkommande förslag till ny lag, *så vida* Norge vill hafva någon sådan; och till slut: genom denna lags uppsägning och *endast* derigenom kommer frågan att behandlas i dess rätta form. Det varder en fri underhandling mellan tvenne likställda folk, under det att begäran om revision är detsamma som en ödmjuk anhållan af det ena folket om eftergifter, till hvilka det, i den formen, icke är berättigadt.

Grundtanken i 1874 års mellanrikslagstiftning var ömsesidig tullfrihet för inhemska och full tull för utländska varor, hvarvid begreppet inhemska varor omfattade icke allenast svenska och norska natur-alster och tillverkningar deraf, utan tillika alla varor, som i Sverige

eller Norge undergått något slag af industriell bearbetning eller förädling. Förutsättningen för att mellanrikslagstiftningen skulle kunna tillfredsställande ordnas på en sådan grundval var, att båda de förenade rikena fullföljde samma handelspolitik med låga och sjunkande tullar som den, hvilken de under närmaste tiden förut omfattat, samt att de dervid sökte att åvägabringa allt större likhet i sina respektive tulltariffer. Nu frågar jag: huru har det gått med den likartade tullpolitiken, med de låga och sjunkande tullarne, och huru med likheten i tulltarifferna? Derpå svaras bäst genom att jämföra tulltaxorna sida efter sida. Jag behöfver därför icke trötta kammaren genom många siffror eller långa redogörelser, jag vill endast hålla mig till ett par kända, betydande artiklar, spanmål och metaller. Jag ber alltså att endast få påpeka följande

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.
(Forts.)

Tullsatser

Sverige och Norge å nedannämnda varuslag åren 1874 och 1895

i Sverige			i Norge	
år 1874	år 1895		år 1874	år 1895
		Spanmål, omalen:		
fri	3 kr. 70 öre pr 100 kg.	råg, hvete, korn	12,5 öre pr 1 Td.	22 öre pr 100 kg.
fri	6 kr. 50 öre pr 100 kg.	Spanmål, malen:		
		gryn af hvete	4 öre pr Pd.	} 50 öre pr 100 kg. ¹
		» » korn	30 öre pr Td.	
		mjöl af hvete.....	6 öre pr Lpd.	} 1 kr. 25 öre p. 100 kg.
		» » korn	1,5 öre pr Lpd.	
		» » råg.....	1,5 öre pr Lpd.	
		Metaller:		
		Jern:		
fri	4 el. 8 öre pr kg.	tråd		} fria
fria ²	6 el. 20 öre pr kg.	muttrar, skrufvar och naglar		
fria	6 å 30 öre pr kg.	träskrufvar		
fri	2,5 öre pr kg.	rälsspik		
fri	3 å 6 öre pr kg.	plåtar (utom tennplåt och knapp-plåt).....		

¹ Gryn i allmänhet.

² Såvida diametern uppgick till minst 0,4 tum.

Ang. upphäf-
vande af den
s. k. mellan-
rikslagen.
(Forts.)

Påföljden af bibehållande under angifna tullskillnader af en mellanrikslag, byggd på enahanda grunder som den nu gällande, är lätt att förutse. Skillnaden i tullen verkar med hela sitt belopp som exportpremie för de norska varorna och den minskar med precis samma belopp skyddet för de svenska produkterna. Norge eger således en utländsk marknad, der ett annat land betalar exportpremierna. Lyckligare handelsförhållanden får man leta efter, äfven om tillämpningen af lagen icke blifvit så förmånlig för Norge som förhållandet verkligen är. I detta hänseende är tillämpningen af 4 §, angående den s. k. formansforslingen, rätt belysande. Meningen med denna paragraf, att vid resor öfver gränsen från ena riket till det andra vissa artiklar skola vara tullfria, är naturligtvis den att för gränsbefolkningen, som med all sannolikhet icke lefver under lyckligare ekonomiska förhållanden, bereda tillfälle att förskaffa sig lifsförnödenheter utan försvårande genom tullbehandling. Men huru har det tillgått? Jag har här en tidning från en gränsprovins för den 30 januari detta år, deri man finner en annons med öfverskriften: mjöl, och i öfrigt så lydande: »På grund af den nya tullförhöjningen och det ypperliga slädföret faller det sig billigast att taga sitt mjöl från F. Juul, Fredrikshald». Genom pressen eller en stor del deraf har för öfrigt gått en notis, som utvisar, huru man på fordonen, der varorna forslas, sätter upp minderåriga barn för att bereda större tullfri införsel med hvarje for. Den lifligt hållna skildringen deraf vill jag icke vidare redogöra för; den torde vara känd, och jag öfvergår i stället till statistikens torra siffror, som tala ett tillräckligt tydligt språk. På sid. 17 i betänkanDET återfinnes en uppgift, införskaffad från gränsvakningen, hvaraf framgår, att under månaderna januari—mars förlidet år endast på gränsen till Elfsborgs, Vermlands och Kopparbergs län spannmål infördes tullfritt till en mängd af 181,888 kilogram, men deremot infördes under samma månader innevarande år 677,866 kilogram från ett land, som icke producerar spannmål tillräckligt för landets eget behof.

Olägenheterna för Sverige af den nuvarande mellanrikslagen voro, redan före sista tullförhöjningen, stora, och de hafva, såsom jag nyss i korthet omförmält, så ökats, att man förvånar sig öfver, att det finnes någon i Sverige, som längre vill tåla dem. Härmed menar jag icke, att någon mellanrikslag icke bör finnas; tvärtom. Jag har underskrifvit detta betänkande, hvori det uttalas och uttryckligen betonas, att en mellanrikslag är önskvärd, och jag delar sålunda den uppfattningen, men jag önskar en lag, som bättre tillvaratager Sveriges intressen, och således en lag, som hvarken medgifver sådana tolkningar som dem, för hvilka jag nyss redogjort, samt ej heller kan tolkas eller rättare förtolkas till en sådan våldsätgård mot Sverige som det norska kreatursimportförbudet förlidet år.

Sammanfattar jag i största korthet hvad jag sagt, så synes deraf, att hufvudbetingelserna för lagens bibehållande icke mer finnas till; de grunder, hvarpå lagen är byggd, hafva försvunnit; de nödvändiga

förutsättningarna för lagen existera icke längre. I hvilket skede har frågan om lagens fortvaro då inträdt? Svaret derpå är enkelt: Lagen i sin nuvarande form och fotad på nu gällande grunder har förlorat rätten att vara till.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Ljungberg: Det finnes helt säkert ingen nation i hela Europa, som skulle tveka att, under sådana förhållanden som de mellan Sverige och Norge för handen varande, uppsäga nu gällande mellanrikslag. Tror man väl, att Norge, för hvilket så många åtminstone i Andra Kammaren arbeta, skulle vilja bibehålla denna lag af några hänsyn till oss? Eller Danmark, om det under en sådan lag sett sina näringar förtvina? Ingalunda! Vi hafva länge kämpat för att få bort det frihandelsväldet, som tryckt vårt jordbruk och vår industri, men man glömde dervid att behörigen *tillknyta* säcken. På tre sidor spärades vägen för en införsel, som beröfvade våra egna arbetare deras rättmätiga arbetstillfällen, men den fjerde lemnades öppen. Det är väl bekant, att införseln från Norge stigit mycket mer än den ifrån alla länder i gemen. Den senare har under de 12 åren från 1880 till 1892 ökats med 27 och den förra med 111 %. Detta har också inverkat på vår sjöfart. En stor del af den norska handelsflottan är sysselsatt med importen till vårt land, under det vår egen ligger nere. Man har så mycket talat om den skada, mellanrikslagen medfört för handeln, men man har glömt dess inverkan på sjöfarten. Så snart vår flotta velat sticka upp hufvudet, har den strax, genom någon ny mellanrikslag, och af dessa var den af 1874, genom hvilken kustfarten uppläts åt norskarne, den skadligaste, bragts ned igen eller åtminstone blifvit kufvad till en sådan stabilitet, att för närvarande knappt någon annan handelsflotta i hela Europa står så stilla som vår. Vi veta, att Norge förtjenar omkring 11 millioner om året på svensk fraktfart, under det vi förtjena nästan ingenting, kanske $\frac{1}{2}$ eller något mera (vår officiella statistik har icke ens någon *uppgift* derom). Vi hafva sjelfva gjort mycket för att hjälpa den norska flottan framåt, särskildt 1826, då vi befriade densamma från navigationsakten, hvarigenom England förbjöd främmande fartyg att införa annat än det egna landets produkter. Vi ansågo då Norge vara så godt som ett med Sverige, och det skulle vara så förträffligt och endrägtigt oss emellan, hvadan utrikeskabinettet då utverkade, att norrmännen på sina fartyg skulle i England få införa svenska varor, som hade det varit deras egna. Norrmännen erkänna sjelfva, att detta var uppkomsten för deras handelsflotta. År 1840 beviljade vår regering den norska handelsflottan en mycket stor förmån på vår bekostnad, då vi till norska fartyg utsträckte den lindring i tullafgiften, som, för upphjelpande af vår transmarinska sjöfart, förunnats svenska fartyg, då de till Vestindien, Amerika och Ostindien förde svenska produkter eller från dessa länder införde varor till Sverige. Likasom det förra medgifvandets gaf

Ang. upphöfvande af den s. k. mellanrikslagen.

(Forts.)

Ang. upphöj-
vande af den
s. k. mellan-
rikslagen.

(Forts.)

fart åt norska sjöfarten i allmänhet, så blef det senare ett uppslag till norrmännens nuvarande stora sjöfart på Ostindien och Amerika, och några år derefter medgaf vår regering, att *naturaliserade* norska fartyg skulle undfå samma förmåner i Sverige som de ursprungligen norska. Det är ganska egendomligt och karakteriserande för det sätt, hvarpå våra grannar bemött oss, att 1826, då vi förskaffade dem den stora fördel gent emot England, jag nyss påpekat, utfärdades ett påbud af den norska regeringen, att svenska varor, som enligt 1825 års mellanrikslag tullfritt finge införas i Norge landvägen, belades med tull, då de kommo till en sjö eller ström. Något dylikt inträffade äfven 1873, när dåvarande finansministern Wærn inkom med förslag till ny mellanrikslag, hvarigenom bland annat bomullsvaror skulle gå tullfritt rikena emellan. Genast skyndade sig då norrmännen att betydligt nedsätta tullen på nämnda varor, antingen emedan de icke förunnade svenskarne vinsten eller emedan de hyste förhoppning om att lätt kunna hit införa engelska varor. Detta har äfven skett till den ofantliga myckenhet, att införseln af bomullsvaror från Norge kommit upp till en siffra af öfver 3¹/₂ millioner kronor.

I reservationen har man med en egendomlig naivitet föreslagit, att med Norge skulle inledas underhandling för att afhjelpa den nuvarande mellanrikslagens olägenheter, och vi hörde herr Wærn instämma deri. Från hans synpunkt sedt kan nog detta vara bra, men man borde likväl betänka, att alla bemödanden, som hittills gjorts i denna riktning, icke ledt till något resultat. Vi hafva haft 5 mellanrikslagar, och vid hvar och en af dem har man hoppats, att alla olägenheter skulle afhjelpas, men förlusterna hafva blifvit allt större och olägenheterna allt mer och mer påtagliga. Klart är också, att då man icke kan förhindra Norge att sätta lägre tullar på införseln af råämnen och s. k. halffabrikat, måste det bli svårt för Sveriges handtverkare och fabrikanter att med af dem tillverkade varor täfla med norrmännen och undersälja dem. Det är vidare väl bekant, att man icke kunnat definiera begreppen svensk och norsk produkt. Man har försökt på alla möjliga sätt, men likväl måst göra en mängd undantag från den stadgade tullfrihetsprincipen, och dessa undantag har man funnit nödvändigt att allt mer och mer föröka. Sista gången, 1890, voro dessa undantag dubbelt fler än förut, och nu befinnes detta antal redan vara otillräckligt; det måste ytterligare förökas och så i oändlighet. En annan sak är omöjligheten att åstadkomma ärliga produktionsbevis för dessa s. k. norska varor.

För någon tid sedan stod det omtaladt i en tidning, att en person, som rest från Sverige till norska kusten för att köpa s. k. Svartahafsråg, kommit tillbaka utan att möta någon enda tulltjensteman och i allt fall förskaffat sig norskt produktionsbevis på denna ryska råg. Det är nog så, att vid dessa produktionsbevis icke full redbarhet kan åstadkommas utan strängare tulluppsigt å svenska sidan, desto hellre som både tulltjenstemän och tullstyrelse å norska

sidan understödja luredrejeriet. Det skulle vara intressant att få veta af motståndarne till mellanrikslagens afskaffande, huru de tänka sig detta system för framtiden, ty tulluppsigten, sådan den nu är, är otillräcklig och synnerligen otillfredsställande. Förgäfves klaga margarin-fabrikanterna öfver, att de förbud, som stå i lagen, icke tillämpas. Då anmälan göres hos tullstyrelsen, lemnas besvären utan afseende, och af regeringen få de blott det besked, att klagomålen böra lemnas till den tillämnade utredningen, utan att tänka på att den lag som finnes måste tillämpas. Gå fabrikanterna derpå till justitieombudsmannen, få de samma besked. Under tiden kunna fabrikerna gå under; och förhållandet är verkligen, att mången margarinfabrikant börjat fundera på att förlägga sin verksamhet till Norge, emedan det skulle vara fördelaktigare. På samma sätt är det i boskapsfrågan, der man visat normmännen så mycken eftergifvenhet; ej heller der behöfva de iakttaga lagen. I lagens § 1 står tydligt, att endast sanitära skäl berättiga till förbud. Dessa skäl äro icke för handen nu, men likväl fortfar förbudet, och norska Indre Departementet anser sig icke behöfva åberopa bättre skäl för detta uppenbara lagbrott, än att importförbudet kunde upprätthållas, äfven då det ena landets regering har den uppfattning, att smitta kan öfverföras från främmande länder. På det sättet skulle ett sådant förbud kunna blifva *permanent*. Det måste förundras, att detta nu kunnat fortgå ända sedan den 31 oktober 1892 — således i 2½ års tid — utan att man sökt få Norge att afstå från detta olagliga förbud, hvilket kostat oss ganska mycket, ty 1891 gick värdet af denna kreatursexport till 1,154,000 kr., således icke någon småsak. Man kan ju säga, att då regeringen icke gjort något i denna sak för att ändra förhållandena, så har det varit af den orsak, att den vetat, att den icke skulle hafva förmått någonting; men mot dem, som äro halsstarriga, fins det tvångsmedel, och ett sådant har man haft i hotelsen att regeringen sjelf skulle till Riksdagen aflåta proposition om uppsägning af lagen. Jag vill icke uppehålla mig vid mellanrikslagens detaljer eller vidare beröra de svårigheter och förluster, den förorsakar; jag skulle annars tala om det omöjliga uti att åstadkomma en större tillförlitlighet i afseende på produktionsbevisen och en tillfredsställande definition på svensk och norsk tillverkning, hvarförutan mellanrikslagen omöjligen kan leda till annat än stridigheter och förluster för Sverige; men jag slutar med att yrka bifall till utskottets betänkande.

Friherre Klinckowström: Det skulle vara öfverflödigt för mig att yttra mig i denna fråga, då jag är öfvertygad derom, att Första Kammarens majoritet redan derom fattat sitt beslut. Jag skulle till och med kunna vara med om utskottets s. k. kläm, i dess början nemligen. Jag ville bifalla med min svaga röst, »att Riksdagen, i anledning af de i ämnet väckta motioner, måtte för sin del besluta, att förordningen angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels-

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.
(Forts.)

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.

(Forts.)

och sjöfartsförhållanden den 30 maj 1890 skall, i den ordning, som i § 18 af nämnda lag stadgas, upphävas, men längre skulle jag icke vilja gå i bifall, och jag skall nu med några ord angifva skälen dertill. Vi hafva så många gånger försökt att reformera den s. k. mellanrikslagen, mine herrar — jag tror det är fem gånger — men det har visat sig vara omöjligt, ty norrmännen icke allenast äro i handelsväg mera kloka än vi, utan, efter hvad flerfaldiga underrättelser i de allmänna tidningarne gifva vid handen, göra de sig icke heller samvete af att kringgå och bryta lagen. Under sådana förhållanden och till följd af de mångfaldiga anledningar till missnöje med den nuvarande lagen de båda brödraländerna emellan, som angifvas dels i detta betänkande, dels i de upplysningar, som de två sista talarne lemnat, och dels till öfverflöd i, snart sagdt, alla våra dagliga tidningar och broschyrer, framgår mer än noggsamt, att hvilken lag vi än må stifta för de båda brödrafolkens handels- och sjöfartsförhållanden, kommer Sverige att lida derpå. Under sådana förhållanden finner jag ingenting vara enklare och rättigare än att helt enkelt uppsäga lagen, men för att icke förnya den. Jag anser, att den erfarenhet, vi haft i många herrans år rörande denna lag, visar omöjligheten af att ett land med frihandel skall kunna hafva gemensam lag med ett annat land såsom Sverige, som lyckats nu erhålla en skyddsvänlig tullpolitik. Det enklaste vore då för oss att behandla Norge såsom man behandlar hvarje främmande nation. Derigenom vore alla svårigheter upphädda, svårigheten att bedöma en mängd tullpligtiga varors förhållande till hvarandra, den tullfrihet, som bör ega rum, de försigtighetsmått, som böra vidtagas för att förekomma möjligheten af smuggling. Allt detta skulle vinnas genom ett upphäfvande. Jag tror för öfrigt, att det skulle vara ganska nyttigt för Norge att en gång få se, att Sverige upphört att vara släpphändt. Det är min bestämda öfvertygelse, grundad både på mycket studium af frågan och på sjelfva handelspolitikens idé, att det är omöjligt att icke Sverige skall lida af det frihandelsvänliga Norges handels- och sjöfartsförhållanden. Frågan är visserligen här, såsom vederbort, af bevillningsutskottet behandlad i handelsväg, men frågan är — derom må ingen tvifla — under alla förhållanden politisk. Och det kan icke vara annat än nyttigt för Norge att lära känna vigten och värdet af Sveriges vänskap, och jag må säga undseende med det landet, och att de få lära sig, att de icke kunna göra anspråk på allt från brödralandet, utan också vara så vänliga att öfva rättvisa och billighet mot Sverige både i ett och annat afseende, som de nu, snart sagdt, icke vilja veta af.

Det är en reservation bifogad till detta betänkande, hvilken har sin märkvärdighet deruti, att det är åtta ledamöter af bevillningsutskottet från Andra Kammarne, som hafva deltagit i densamma, och jag skulle mycket misstaga mig, om icke Andra Kammarne beslut blefve i enlighet med denna reservation. Der förekommer i tredje stycket en såsom det synes ganska oskyldig begäran, att nemligen »sådan ändring i

3 § af gällande mellanrikslag, att spanmål, omalen och malen, äfvensom bröd skola upptagas bland de naturalster och tillverkningar, som, oafsedt sitt ursprung, enligt nämnda paragraf draga hel tull.» Det är en listig snara, som af frihandelspartiet i Andra Kammaren blifvit utlagd för att fånga de i denna fråga mindre sadelfasta ledamöterna i kammaren, och allt för beklagligt vore det, om detta blefve Riksdagens beslut, ty då finge Riksdagen taga afsked af det s. k. tullskyddsvänliga systemet, men det vore verkligen sorgligt, om Riksdagen skulle själf slipa den yxa, hvarmed frihandlarne skulle halshugga vårt tullskyddssystem. Det tror jag icke någon, som tänkt på frågan, skulle vilja gå in på. Och säkert är, mine herrar, att blir detta reservanternas förslag antaget, så är det slut med skyddssystemet, ty frihandlarne hafva i denna paragraf velat skilja tullskyddets vänner i två partier och derigenom vinna framgång för sina planer, och för det andra är det min öfvertygelse, att den vissa följden skulle blifva, att jordbrukareintresset i tullfrågan blefve skildt från industriidkareintresset, och då äro vi förlorade. Det är således en af de allra farligaste saker, som der blifvit inventerad af frihandlarnes ganska klyftiga hufvuden, ty det har jag kommit under fund med, att de äro slugare, än vi skulle kunna tro.

Hvad det sista stycket i den anmärkta reservationen beträffar, hafva reservanterna der hemställt: att Riksdagen ville bemyndiga Kongl. Maj:t att, »för den händelse det från Norges sida skulle möta hinder att före instundande 1 september genomföra nyssnämnda, af Riksdagen beslutade ändring i mellanrikslagens 3 §, i öfverensstämmelse med samma lags 18 § uppsäga mellanrikslagen med enahanda verkan, som hade Sverige för sin del fattat ett af Norges samtycke oberoende beslut om lagens ändring eller upphäfvande, dock utan att de med Norge inledda underhandlingarna derigenom afbrytas.» Hvarför jag uppläst detta sista stycke af reservationen, är därför, att det gifver mig förhoppning, att, äfven om Andra Kammaren skulle fatta beslut att utan uppsägning börja revidera mellanrikslagen, bevillningsutskottet på grund af denna punkt i reservationen, som sannolikt blir Andra Kammarens beslut, skulle kunna sammanjemka de båda kamrarnes olika beslut i denna fråga.

Jag hade visserligen ganska mycket ännu att tillägga härom, men jag vet, att Första Kammaren icke älskar mina långa tal, och jag har för öfrigt sagt det väsentliga, jag ville säga i denna fråga.

Herr Almström: Oaktadt nödvändigheten att revidera den s. k. mellanrikslagen icke blifvit motsagd från något håll, och det därför skulle kunna synas onödigt att yttra sig derom, skall jag dock bedja att deråt få egna några ord.

Bevillningsutskottet har i den utredning, som af embetsverken verkstälts, funnit bekräftelse på riktigheten af den i fjol af bevillningsutskottet uttalade meningen, att en revision af mellanrikslagen är

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.

(Forts.)

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.

(Forts.)

nödvändig. Äfven reservanterna hafva måst medgifva detta, men de hafva sökt förtaga skärpan i detta uttalande genom att anföra, att det endast är tre artiklar, som kunna bevisas vara af den beskaffenheten, att en förändring i tullbestämmelserna för dem är behöfzig. Detta reservanternas uttalande är helt enkelt origtigt. Utskottet har jemte framhållandet af dessa artiklar, som af embetsverken blifvit särskildt angifna, äfven påpekat nödvändigheten af att artiklar af blandadt ursprung, d. v. s. sådana, i hvilka ingå råmaterial eller s. k. halffabrikat, som i de olika länderna draga olika tull, måste undergå annan tullbehandling, än som nu är fallet, och önskligt hade det synt utskottet, om detta kunnat ske genom åsättande af differentiantullar. Jag vet, att detta system af generaltullstyrelsen sagts medföra svårigheter vid tillämpningen, men för min del är jag öfvertygad, att det med god vilja skall kunna genomföras. Chefen för kommerskollegium har i sitt särskilda yttrande uttalat, att 1892 års tulltaxa ännu icke hunnit verka såsom afsedt vore, och att ju mer vår industri på grund af denna tulltaxa komme att utvecklas, dess mer skulle de ogynsamma verkningarna af mellanrikslagen framträda. Såsom bekräftelse derpå kan man se, att under det tullafgifterna under år 1890 för varor som infördes från Norge, i fall de införts från annat land, skulle hafva utgjort 2,800,000 kr., stego de under 1893 till 4,300,000 kr. Meningen med 1892 års tulltaxa var dock, att den skulle lända endast Sveriges industri till nytta.

Reservanterna hafva vidare sagt, att handelsförhållandena mellan Sverige och Norge på det hela taget äro gynsamma. Jag kan icke fatta, hur det är möjligt att göra ett sådant uttalande. Handelsomsättningen mellan Sverige och Norge var under 1893 omkring 60,000,000 kr., hvaraf för omkring 32,000,000 infördes från Norge till Sverige och för omkring 28,000,000 från Sverige till Norge. Jag tycker icke, att det är ett gynsamt förhållande för det större landet.

För kort tid sedan utkom en skrift, författad af en ledamot i denna kammare, herr Wærn, i hvilken författaren sökt framhålla de vador, som skulle följa af en uppsägning af mellanrikslagen. Han har mycket bjert framhållit de stora fördelar, Sverige enligt hans förmenande skulle hafva af densamma. Han har sagt, att genom denna traktat vinnes ökadt handelsområde, och att man genom uppsägning af mellanrikslagen kunde hafva att befara, att ingen ny lag komme till stånd, hvarigenom Sveriges industri skulle förlora en stor del af sitt omsättningsområde. Han har vidare sagt, att genom afsättningen på Norge en bättre arbetsfördelning skulle vinnas för den svenska industrien.

Hvad beträffar det ökade handelsområdet, skulle det vara sant, i fall icke Norge äfven till Sverige finge införa varor. Det, som Sverige, i händelse en mellanrikslag icke komme till stånd, skulle förlora i minskad afsättning på Norge, skulle den svenska industrin taga igen genom ökad och mer lönande afsättning inom Sverige, ty i regeln få de svenska fabrikanterna sälja sina varor billigare i Norge än i Sverige.

Beträffande arbetsfördelningen är det ju påtagligt för den, som känner till industrien, att en ökning af den köpande publiken från 5,000,000 till 7,000,000 icke kan medföra någon nämnvärd arbetsfördelning. Jag kom vid genomläsandet af herr Wærns skrift att tänka på, att detta möjligen kunde ega rum i fråga om en sådan industri som textilindustrien, vände mig därför till en fackman i detta yrke, men fick det svaret, att, långt ifrån att någon sådan arbetsfördelning vore honom bekant, han snarare funnit, att i denna industri som i alla andra, som hafva sin afsättning på Norge, det varit nödvändigt att upplägga nya varor, nya mönster, enär smaken i Norge icke är densamma som i Sverige.

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.

(Forts.)

Författaren till den omnämnda skriften har behagat uttala, att det skulle vara synnerligen lättsinnigt och oklokt, om man ginge till uppsägning af denna lag. Jag tror det icke skall blifva svårt att visa, på hvilken sida lättsinnet ligger, om man låter lagen kvarstå eller söker genom uppsägning ställa den på en rättvis och billig fot. För att bevisa riktigheten af sin sats, har samme författare gjort ett utdrag ur Sveriges statistik öfver import och export af tullpliktiga varor mellan båda länderna och har dervid på egen hand satt åtskilliga nya värden. Han har funnit, att den svenska införselstatistiken upptager högre värden än den norska införselstatistiken på under samma rubrik i tulltaxan fallande varor, och har uppställt två beräkningar, den ena slutande på att enligt svenska värden införseln från Sverige till Norge skulle vara 19,066,094 kr. och från Norge till Sverige 15,490,334 kr. Upptagen efter norska värden, har han fått införseln till Sverige till 11,686,753 kr. och från Sverige till Norge till 12,696,753 kr. Nu är det ett känt faktum, att utförselstatistiken i ett land är mycket osäker, hvaremot införselstatistiken, som är bättre kontrollerad, lemnar säkrare siffror. Detta framgår äfven af embetsverkens utredning. Der visar sig nemligen, att då Sveriges statistik upptager hela importen till Norge från Sverige till endast 16,000,000, uppgår den enligt Norges statistik till 28,000,000. Tager man värdena i införselstatistiken i de båda länderna till grund för beräkningen, får man importen från Norge i rundt tal till 15 $\frac{1}{2}$ millioner kr., och exporten till Norge till 12 $\frac{2}{3}$ millioner kr., allt för tullpliktiga varor och enligt herr Wærns uppgifter på sidorna 86 & 96 i hans arbete.

Detta kan ju icke vara något fördelaktigt. Men dessa siffror få dessutom icke tagas i betraktande endast i och för sig, utan äfven i förhållande till den relativa storleken af de båda ländernas industrier. Den norska statistiken innehåller icke några tillverkningsvärden. Derför kan man icke göra någon sammanställning med de värden, som upptagas i den svenska. Deremot innehåller den norska statistiken liksom den svenska uppgift på antalet uti industrierna använda arbetare. År 1890 användes uti alla industrier, som äro upptagna på denna tabell i den norska statistiken, i rundt tal 61,000 arbetare. Bland industri-

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.
(Forts)

erna äro upptagna jernverk, sågverk, hvalfiskfångst, trankokerier, gasverk, vedhuggerier och ångkök m. fl. † Den svenska statistiken upptager för år 1890 ett antal af 263,000 personer såsom sysselsatta med grufvbrytning och industri. I det antal, den norska statistiken uppgifver, äro äfven inberäknade alla barn, som användas i fabriker. I det antal, som uppgifves i den svenska, äro icke barn medräknade. Om man nu från dessa 263,000 afräknar handverkare, grufvbrytare och kontorspersonal, hvilka icke finnas i den norska statistiken och som i rundt tal utgöra 41,000 personer, så får man 222,000 arbetare emot de i den norska statistiken uppgifna 61,000. Läger man till dessa 222,000 de i den svenska statistiken icke upptagna barn, som i fabriker användas, får jag en siffra, som med all säkerhet är mer än 4 gånger större än den, hvilken den norska statistiken visar. Vill jag nu särskildt få reda på tillverkningsvärdet och beräknar det efter arbetarnes antal, så finner jag, att då tillverkningsvärdet i Sverige år 1893 var 270 millioner kronor, skulle det efter beräkning af antalet använda arbetare i Norge vara 67 1/2 millioner kronor. Jag skall nu begagna alla herr Wærns olika beräkningar för att visa, att äfven den, som är gynsamast för hans mening, dock visar, att förhållandena ställt sig högst ogynsamma för Sverige.

Om jag beräknar exporten från Sverige till Norge efter den norska statistiken och importen till Sverige från Norge efter svensk statistik, så får jag, såsom nämnt är, importen till Sverige till 15 1/2 millioner kronor och exporten till Norge till 12 3/4. Jag finner då, att Norge sysselsätter 23 % af sina uti industrien använda arbetare på exporten till Sverige, under det att Sverige använder 4,7 %. Begagnar jag exemplet på sid. 86 i herr Wærns bok, finner jag, att med den, enligt min tanke, på mycket fri hand gjorda varuvärdeberäkningen han fått en export från Sverige till Norge af 19 millioner kronor och från Norge till Sverige af 15 1/2 millioner kronor. Efter denna beräkning har Norge använt på sin export 23 % och Sverige 7 1/2 % af i industri använda arbetare. Tager jag nu herr Wærns tabell på sid. 96, ställa sig förhållandena så, att Norge använder på sin tillverkning 17 1/4 % och Sverige 4,7 %.

Under sådana förhållanden ligger det uppenbarligen i Norges stora intresse att så länge som möjligt bibehålla det nuvarande tillståndet och att i det längsta motsätta sig en revision af mellanrikslagen. Det synes mig påtagligt, att det är en allt för stor del af den norska industriens arbetsstyrka, som får arbeta för Sveriges räkning, för att icke derifrån det största möjliga motstånd skulle göras.

Att en ny mellanrikslag icke skulle komma till stånd anser jag knappt möjligt, ty med de bestämmelser och på den grund, utskottet angifvit, bör en lag kunna stiftas, som tillfredsställer båda länderna, såvida icke Norge ställer anspråk på att hafva mera fördel af denna lag än Sverige.

Om jag tänker mig det, efter herr Wærns mening, värsta af allt,

att en lag icke kommer till stånd, hvad inträffar då? Jo, att den ojemförligt största delen af den svenska industrien med lätthet i ökad afsättning inom landet skall finna ersättning för hvad den förlorat i Norge. Det är egentligen sådana svenska industrier, som icke bedrifvas i Norge, som deraf skulle komma att lida. Såsom de viktigaste af dessa vill jag nämna sidenindustrien och ett par enstaka tillverkningar, såsom af separatorer och ångturbiner. Hvad dessa sistnämnda beträffar, såg jag för några dagar sedan till min förvåning en uppgift, att icke en enda ångturbin gått till Norge. Hvad separatorerna beträffar, har jag från fabriken erhållit den upplysning, att för dem har mellanrikslagens uppsägning ingen betydelse. Återstår sidenindustrien, och beträffande denna måste jag medgifva, att den kommer att förlora något i sin omsättning, i fall en ny lag icke skulle komma till stånd. Jag vill dock påpeka, att sidenindustrien erhållit så högt skydd, att den i Sverige är fredad för utländsk konkurrens i en del af dess tillverkning och bör kunna reda sig. Dessutom kan man icke för denna industris skull låta den stora mängden af andra vida viktigare näringar bli lidande.

Då reservanternas förslag afgafs i utskottet, möttes det der af ett bestämdt och enhälligt motstånd från dess förstakammarledamöter. Man såg i reservanternas förslag, såsom ock af friherre Kliukowström påpekats, ett försök att åstadkomma en sprängning af industriens och landtbrukets intressen, och det afvisades bestämdt och utan någon tvekan äfven af de af ledamöterna, som företrädesvis äro landtbrukare. Dessutom vill jag påpeka, huruvida icke den form, i hvilken bevillningsutskottet framlagt sitt förslag om uppsägning och revision, är mera grannlaga än den, reservanterna föreslagit, och med hvilken temligen oförtydbart säges åt Norge: »Viljen I icke nu genast gifva oss vissa af de fördelar, vi fordra, är det slut på lagen». Jag anser äfven det sätt, som utskottet föreslagit, såsom säkrare ledande till det syfte, som dermed afses, nemligen en ändring af de missförhållanden, som nu förefinnas och som framdeles i ännu högre grad ovillkorligen komma att uppstå.

Jag skall icke yttra mig vidare om många andra punkter, om hvilka ganska mycket skulle vara att säga; jag hoppas, att andra talare från utskottet skola framhålla dem. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Hammarskjöld: Det finnes, såsom känt är, åtskilliga personer, äfven här i denna kammare, som anse, att tillvaron af en mellanrikslag i tullfrågor mellan Sverige och Norge är en olycka, och att därför mellanrikslagen bör undanrödjas så fort som möjligt utan att ersättas af någon annan, och de, som hafva denna mening, måste naturligtvis önska en ögonblicklig uppsägning af mellanrikslagen. Denna mening synes icke hafva haft någon representant inom bevillningsutskottet. Får man döma af utskottets betänkande, liksom af

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.
(Forts.)

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.

(Forts.)

reservationen, så hafva utskottets samtliga medlemmar varit ense derom, att en mellanrikslag i fråga om varuutbytet mellan Sverige och Norge är önskvärd, är behöflig. Jag delar den meningen, men jag anser mig under dessa förhållanden icke behöfva inlåta mig på att bemöta den förstnämnda meningen, utan öfverlemnar det åt medlemmarne af utskottet, som naturligtvis icke lära underlåta att påvisa behöfligheten af en mellanrikslag, hvarför de ju i sitt betänkande hafva uppträdt.

Inom utskottet synes hafva rådt full samstämmighet äfven derutinnan, att den nuvarande mellanrikslagen behöfver förändras. Den har brister, säger man, och dessa brister hafva ytterligare från svensk synpunkt blifvit större genom de under senaste år beslutade förändringar i Sveriges tullsystem. Jag är ense med utskottets enhälliga mening äfven derutinnan. Oenigheten inom utskottet börjar i fråga om det rätta sättet att gå till väga. Utskottets flertal önskar en uppsägning och på samma gång ett uttalande, att man vill underhandlingar om en ny mellanrikslag. Utskottets minoritet åter vill underhandling om ändringar i mellanrikslagen, och uppsägning blott om det visar sig, att underhandlingarna icke från norsk sida mötas med den goda vilja, som man har rätt att förvänta.

Om jag nu ställer mig på minoritetens ståndpunkt, så vet jag, att jag underkastar mig ganska hårda domar, särskildt af bevillningsutskottets ärade ordförande, som ju i sitt anförande lät förstå, att hvar och en, som icke tänker lika med honom i fråga om det rätta tillvägagångssättet, sätter Norges intressen öfver Sveriges, icke har något sinne för Sveriges intressen m. m. sådant, som han antydde. Jag vill icke behandla honom på det sätt, hvarpå han ansåg lämpligt att behandla dem, som tänka olika med honom, bland annat flera sina kamrater i utskottet. Jag tager för fullkomligt gifvet, att han och de med honom likatänkande icke hafva hänsyn till någonting annat än det, de anse fäderneslandets väl fordra. Jag är lika viss om detta, som jag är viss derom, att de, som tänka lika med mig, icke heller hafva någon annan hänsyn.

Hvarför skulle man nu gå till väga på det sätt, som utskottets pluralitet föreslår? Jo, svaret är ganska lätt. Man får derigenom en tumskruf, som bör föranleda dertill, att, om man på båda sidor om Kölen vill hafva en mellanrikslag, man så mycket som möjligt fortskyndar underhandlingarna, på det att ett resultatet måtte vinnas, innan de två åren äro slut. Detta är fullt riktigt och sant. Men medaljen har äfven en fränsida.

Äfven om en ärlig vilja finnes på båda sidor om Kölen, kan det hända, att de svåra och invecklade frågor, som skola lösas, blifva vederbörande öfvermåtgå, så att de icke äro i stånd att så fortskynda arbetet, att en ny mellanrikslag kan blifva antagen, innan de två åren äro slut. Då stå vi med en mellantid utan mellanrikslag med de svårigheter och rubbningar i näringslivet och tullförhållandena,

som deraf blifva en följd. Jemför jag olägenheterna häraf med olägenheterna af att möjligen arbetet icke blir så fortskyndadt, som det blefve, om en uppsägning af lagen skedde redan nu, så förefaller det mig, att de förra olägenheterna äro större. Men detta är icke mitt förnämsta skäl.

*Ang. upphäf-
vande af den
s. k. mellan-
rikslagen.
(Forts.)*

Jag vet naturligtvis ganska väl, att en stat har rättighet att, i förhållande till en främmande stat, gå till väga på det sätt, som bevillningsutskottets pluralitet har föreslagit. Jag vet naturligtvis också, att exempel finnas på att man har gått till väga på det sättet. Detta låter också ganska väl försvara sig, när ett tullfördrag är nägoting relativt likgiltigt, när det är ett godt, men ett godt, som man utan större svårighet kan vara utaf med. Enligt min tanke ställer sig emellertid saken ganska annorlunda, då det är fråga om 2 stater under samma konung, lefvande i en union. Der kan jag icke finna, att det är taktfullt att börja med en uppsägning af de förhållanden, som, om också med åtskilliga förändringar, hafva egt rum under så lång tid, som Sverige och Norge hafva haft en mellanrikslag angående sina inbördes handelsförhållanden. Sådant smakar för mig något af en våldsamt politik, af en knytnäfspolitik.

Hafva vi då icke rätt att uppsäga mellanrikslagen? Jo, naturligtvis hafva vi rätt dertill. Men det finnes mången rätt, som är sådan, att en människa icke bör begagna den förr än det är uppenbart, att man icke på underhandlingens väg kan komma till målet, och vi hafva i detta fall icke rätt att påstå, att det icke kan ske, då vi erinra oss, att på ett 10-tal af år 2 revisioner af mellanrikslagen hafva medgifvits af Norge på Sveriges begäran.

Jag vet nu fullkomligt väl, att det norska Stortinget i åtskilliga hänseenden har uppfört sig mot Sverige mindre hänsynfullt och mindre taktfullt — för att uttrycka mig mildt — men af all norsk import till Sverige finner jag ingen, som jag skulle anse så beklaglig och så bedröflig som importen af vissa norska politiska seder, särskildt i fråga om det ena unionslandets sätt att bemöta det andra. Jag skulle mycket beklaga, om vi i någon mån sloge in på en väg, beslägtad med den, som norska Stortinget ansett lämpligt att gå emot oss. Vi döma dem strängt, och jag anser, att vi hafva skäl dertill, men vi skola icke deraf låta förleda oss att slå in på ett sätt att gå till väga, i någon mån liknande deras.

Hvarför säger jag nu detta? Af intet annat skäl, än att jag lägger vikt på, att det i protokollet må synas inför den tid, som är, och inför den tid, som kommer, att jag icke haft någon del i något beslut, som i sak eller i form, genom brist på hänsynfullhet kan föröka det beklagliga missförhållandet emellan de skandinaviska folken, föröka den beklagliga spänning, som onekligen eger rum och som därför i sin mån åtminstone kan bidraga till att leda till det, som för oss alla är förderfvet.

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.
(Forts.)

Herr Nisser, Martin Samuel: Sedan föregående års Riksdag i fråga om mellanrikslagen fattade ett beslut, som var ganska intetsägande och hvars resultat icke heller blifvit särdeles stort, har, såsom allmänt bekant, en ganska liflig polemik förts rörande denna fråga. Det synes mig emellertid, som om denna polemik kommit ut från realiteten och förirrat sig in på dels tullpolitiska och dels unionspolitiska teorier, som med denna sak, enligt min tanke, icke hafva det ringaste att skaffa. Vi tala här om en *ekonomisk* fråga, en fråga, som gäller Sveriges ekonomi, och uteslutande ifrån denna synpunkt betraktar jag densamma. Jag inser mycket väl, att, om man skulle se saken från tullpolitisk ståndpunkt, det parti, som icke hyllar de skyddsvänliga åsigtarna, högst ogerna skulle se, om detta vapen vredes dem ur händerna; ty det är ovilkorligen ett vapen, som är egnadt att underminera det tullskyddsvänliga systemet, och deri ser jag, för att tala öppet och ärligt, *hufvudmotivet* till det motstånd, som så skarpt framträder från det motsatta partiet. Beträffande åter den unionspolitiska sidan af saken, tillåter jag mig att särskildt vända mig emot den bok, som nyss utkommit med titel »Mellanrikslagen och dess verkningar», af C. T. Wærn. Der läser man på sista sidan, hvarest författaren koncentrerat sina åsigt: »hittills har mellanrikslagen varit alldeles oberörd af de politiska striderna i Norge, men mycket ovisst är, om detta lyckliga förhållande skall fortfara, derest den från svensk sida uppsäges», och längre ner heter det: »det talas i Norge allt för mycket om svenska sträfvanden att framtinga eftergifvenhet för svensk hersklystnad, der sådana sträfvanden alls icke finnas» etc. Ja, det må talas i Norge huru mycket som helst om den saken, men jag förklarar, att det är minst sagdt besynnerligt att tolka det såsom en hersklystnad, i fall Sverige säger upp ett kontrakt, som för Sverige är ofördelaktigt. Om en affärsman ingår ett kontrakt med en annan affärsman, men finner sedan att kontraktet icke för honom är lämpligt, icke behöfver det kallas hersklystnad därför att han då säger upp kontraktet. Ett sådant påstående är, enligt mitt förmenande, helt enkelt löjligt.

Jag anser för öfrigt, att vi icke behöfva bry våra hjernor med hvad som »talas i Norge», utan vi skola lyssna till hvad som »talas i Sverige», och här hafva så många röster i dessa dagar uttalat sig i denna fråga, att vi, enligt min åsigt, äro skyldiga att lyssna till dem i första rummet.

Utaf hvad jag nu sagt torde framgå, att jag ser saken uteslutande från *ekonomisk* synpunkt och att jag därför äfven anser nödvändigt för Sverige att erhålla snar ändring i de rådande missförhållandena. Af den föregående talaren har det framhållits faran af att en uppsägning möjligen skulle leda derhän, att förhållandena icke hinna ordnas under 2 års tid — den tid uppsägningen varar. Ja, äro dessa förhållanden så svåra och invecklade, att de icke hinna ordnas på två

år, så måtte detta väl vara ett tydligt bevis, att lagen verkligen behöfver grundligt revideras.

Bevillningsutskottets ordförande framkastade ett yttrande, som blifvit bemött af den siste talaren, deri han sade, att han till en viss del frändömer dem, som med sådan ifver motsätta sig Sveriges intressen, eu sann fosterlandskärlek. Jag får då upprigtigt bekänna, att jag måste i viss mån dela denna åsigt. Det synes mig, som om de kosmopolitiska idéer, som der vunnit insteg, inverkat icke blott på deras tankar, utan äfven på deras känslor.

En uppsägning från Sveriges sida skulle, säger man vidare, vara obehöflig, därför att vi alltid vunnit tillmötesgående från andra sidan vid uppgörandet af våra mellanhafvanden. I den af herr Wærn utgifna boken framhålles dock på många ställen bevis på motsatsen. På sid. 10 i nämnda bok säger författaren om den komité, som den 14 december 1846 afgaf sitt. betänkande, »att dess ledamöter blefvo icke ense om flera än några få förändringar» — och det *norska* statsrådet Jörgen Herman Vogt skrifver (ang. samma komité): »I de flesta fall följde jag de *svenska* komiterades förslag, såsom enligt min åsigt fördomsfria och ingalunda vittnande om ensidig hänsyn till deras lands intressen. Den norska regeringens öfriga ledamöter delade icke mina åsikter» — — — (pag. 16): »Ett motstycke till den obenägenhet, som sålunda länge från norsk sida visade sig» etc. Slutligen har jag fäst mig vid en sak, som herr Wærn anser vara af stor våda, nemligen af omsättningen af våra produkter skulle minskas eller helt och hållet upphöra, i fall icke någon mellanrikslag skulle hinna komma till stånd.

Med anledning af detta hans påstående skall jag tillåta mig att påpeka några statistiska siffror. Hvad nu statistik beträffar, säger man, att den icke är så mycket att lita på, men då gäller detta likaväl i det ena hänseendet som i det andra, likaväl om herr Wærns långa tabeller och uträkningar som om dessa här nedan upptagna uppgifter. År 1884 var Sveriges totala import och export ungefär 564 millioner kronor. Den utgjorde då 122 kronor per caput. År 1893 hade den stigit till 660 millioner och utgjorde då 137 kronor per caput. Jag nämner denna siffra per caput, på det att jag icke må få det inpass, att siffran visserligen stigit, men att detta beror på att folkmängden äfven stigit. År 1884 utgjorde importen 58 % och exporten från Sverige 42 %. Vi hafva nu kommit till det lyckliga förhållande, att exporten utgör 50 % och importen 50 % samtidigt med att Sveriges handelsomsättning stigit på dessa tio år med c:a 97 millioner eller 17 %. Dessa siffror visa, enligt mitt förmenande, att man icke behöfver befara, att, om man tillgriper ett tullskyddsvänligt system, omsättningen med utlandet skall förminskas, utan kommer den tvärtom att ökas och ökas till vår fördel.

Jag torde, af hvad jag nu sagt, hafva ådagalagt min ståndpunkt

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.

(Forts.)

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.

i denna fråga, och ber jag, herr talman, få yrka bifall till utskottets förslag.

(Forts.)

Herr Forssell: Herr talman, mine herrar! Jag har icke för afsigt att i någon mån motsätta mig en behöfelig revision af mellanrikslagen. Denna lag, som är en kompromiss mellan två olika tulltaxor, måste naturligtvis jemkas och förändras i samma mån skilnaden mellan dessa tulltaxor ökas. Skulle den protektionistiska åskådning och känslöstämning, som beherska den svenska Riksdagen, fortfarande utveckla sig i samma riktning och med samma kraft som hittills, är det till och med alldeles naturligt, att denna mellanrikslag, hvilken ju medgifver ett undantag från tullskyddet och således står i en oförsonlig motsats till detta tänkesätt och denna känsla, förr eller senare måste upphöra, för att aflösas af något annat — jag vet icke hvad. Det skulle väl blifva antingen en tullgräns eller också ett tullförbund. Efter min uppfattning skulle uppresandet af en tullgräns mellan de två länderna vara till stor olycka ur alla synpunkter, för Sverige såväl som för Norge. Men om detta oundvikligen måste inträffa, kan jag naturligtvis icke hafva något emot att förhållandena afvecklas genom successiva revisioner, som småningom öka antalet af undantag från den ömsesidiga tullfriheten, till dess slutligen undantagen träda i regelns ställe.

Häraf följer emellertid icke, att jag nu behöfver med min röst bifalla de förslag, som framstälts af motionärerna, utskottets majoritet eller utskottets minoritet eller min ärade vän göteborgsrepresentanten. Enligt min tanke lida de alla af det felet, att de för närvarande äro onödiga och därför också onyttiga. De innebära samtliga en afvikelse från de regler för parlamentarisk takt, som den svenska Riksdagen alltid varit angelägen att iakttaga i förhållande till Kongl. Maj:t, och en sådan afvikelse är, efter mitt förmenande, nu mindre än någonsin på sin plats.

Det är endast ett år sedan Riksdagen i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhöll — jag tror för tredje gången under 8 år — att Kongl. Maj:t ville låta utreda verkningarna af mellanrikslagen, derefter till Riksdagen inkomma med resultatet af denna utredning och slutligen göra den framställning, hvartill omständigheterna kunde föranleda. Då nu en framställning från Kongl. Maj:t rörande ett kontrakt mellan båda folken ju i allmänhet måste ske till de båda folkens representationer och sålunda nödvändigt förutsätter en underhandling mellan de båda folkens regeringar, är det alldeles klart, att uti detta uttryck, som alldeles icke bör anses vara undvikande, låg äfven den tanken, att om Kongl. Maj:t funne utredningen påkalla en revision, borde han verkställa de underhandlingar, som fordrades för att till Riksdag och Storting göra nödiga framställningar.

Hvad Riksdagen sålunda begärt har Kongl. Maj:t delvis redan uppfyllt. Omedelbart och utan uppskof lät Kongl. Maj:t anställa en

utredning så allsidig och fullständig som möjligt. Derefter har Kongl. Maj:t låtit detta utredningsresultat komma till Riksdagens kännedom. Återstår allenast den begärda eventuella framställningen till Riksdagen. Äfven under vanliga förhållanden skulle man icke hafva funnit något förvånande deruti, att en sådan framställning i ett så svårt ärende icke medhunnits under den tid af 4 månader, som förflutit från utredningens fullbordan till datum. Under de exceptionella förhållanden, hvaruti vi nu lefva, är detta uppskof så naturligt, att det icke gifves något fog för Riksdagen att till Kongl. Maj:t ingå med en otålighe- tens påminnelse om hvad som förra året begärdes; ej heller har något nytt inträffat af den beskaffenhet, att det påkallar någon ny åtgärd af Riksdagen. Hvad som inträffat är förhöjningen, den högst betyd- liga förhöjningen af spanmålstullarna. Men som Kongl. Maj:t sjelf tagit initiativet till denna förhöjning, förmodar jag, att regeringen till fullo beräknat det inflytande, som densamma skulle utöfva på mellan- riksförhållandena, och beräknat de förändringar, som deraf blifva nöd- vändiga för mellanrikslagstiftningen. Ej heller kan man säga, att den utredning, som för oss är framlagd, innehåller några alldeles nya mo- ment, som nödvändiggöra ett *Riksdagens* ingripande. Kongl. Maj:t känner fullkomligt lika bra som Riksdagen hvad denna utredning in- nehåller; ja, Kongl. Maj:t har tillgång till utredningens material ännu bättre än Riksdagen; och slutligen, Kongl. Maj:ts regering är mer än Riksdagen i tillfälle att afväga, hvilken vikt och betydelse vissa upp- lysta missförhållanden kunna ega, hvilken hänsyn måste till dem tagas vid jembörelse med andra hänsyn, som för Kongl. Maj:t kunna vara bestämmande. Allra minst kan det sägas, att den regering, åt hvilken Riksdagen lemnat detta förtroendeuppdrag, någonsin gjort det ringaste för att svika detta Riksdagens förtroende, såvidt det gällt *skydd* för de svenska näringarna. Och slutligen kan man icke säga, att Kongl. Maj:ts regering antagligen behöfver ett stöd eller en uppmuntran af Riksdagen, ty om ett sådant stöd känts behöfligt, så hade vi redan haft en framställning derom från regeringens sida. Om sålunda en påminnelsekrifvelse kan anses parlamentariskt obehöfligt och ogrann- laga i förhållande till den svenska regeringen, framträder dess onö- dighet och onyttighet ännu mera, om man höjer blicken från de par- lamentariska förhållandena till de internationella, om man iakttager, att skrifvelsen skall aflåtas till Kongl. Maj:t af Sverige, som tillika är Kongl. Maj:t af Norge. Det är alldeles fåfängt att söka fördölja den sanningen, att denna ekonomiska fråga tillika är en politisk. Mellanrikslagen har sin nödvändiga och öppet erkända förutsättning i den politiska unionen. Mellanrikslagen har haft det öppet erkända syftet, bland annat, att främja och befästa denna politiska union. In- gen rubbning i mellanrikslagen kan vidtagas, utan att man dervid stöter på politiska intressen lika väl som ekonomiska, och särskildt är det nu innevarande ögonblicket sådant, att intet förhållande mellan de båda

*Ang. upphäf-
vande af den
s. k. mellan-
rikslagen.
(Forts.)*

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.
(Forts.)

folken, allra minst ett så viktigt som detta ekonomiska, kan beröras, utan att dervid väckas politiska intressen, politiska passioner.

Under sådana omständigheter kan jag icke förstå, huru någon som har känslan af ett ansvar för händelsernas utveckling, kan vilja försvåra eller inveckla den nuvarande politiska situationen genom att uti densamma *utan trängande nödvändighet* införa ett nytt element till oro, till missförstånd, till strider, hvilkas verkningar och innebörd vi i vår privata krets, utan fullständig kännedom om alla förhållanden, alldeles icke kunna beräkna eller bedöma. Hans Maj:t Konungen af Sverige och Norge har för närvarande alldeles tillräckligt af bekymmer för att stäffa hetsigheter, för att medla mellan ytterligheter, för att förhandla mellan partierna i Norge, för att åstadkomma förhandlingar mellan Sverige och Norge rörande de unionella existensvilkoren. Jag kan icke se, att det vid sådant förhållande är fullt grannliga att lägga ytterligare sten på börda genom att just i detta ögonblick påminna om den svenska Riksdagens otålighet rörande ett ärende, som, huru viktigt det än må anses, dock endast är af ekonomisk art.

Af de skäl jag nu haft äran anföra, herr talman, kan jag icke annat än helt enkelt yrka afslag på utskottets framställning.

Herr Rudebeck: Då jag är en af dem, som underskrifvit den framlagda motionen i frågan, och då jag inom bevillningsutskottet anslutit mig till den mening, som blifvit utskottets beslut, är min ställning i denna fråga redan klar. Jag skall därför ej heller länge upptaga kammarens tid, men anhåller dock att få yttra några ord.

De hufvudsakliga skäl, som tala för behofvet af förändring i mellanrikslagen, hafva af föregående talare blifvit framhållna, och jag skall icke upprepa desamma. Jag vill endast särskildt betona ett af skälen, nemligen de missbruk som ega rum i afseende å tillämpningen af 4 § mellanrikslagen, om hvilket förhållande särskildt den, som bor i en gränsprovins mot Norge, har kännedom. Det är af en föregående talare med siffror angifvet, huru detta missbruk visar sig, och endast ett aktgifvande derpå gifver otvetydigt den uppfattningen, att det nuvarande tillståndet icke kan få fortfara, att, i saknad af straffbestämmelser och kontrollstadganden, med stöd af denna lag fortgår ett oskick, som utöfvas på det mest oförsynta sätt och i många former och som icke kan vara öfverensstämmande med hvad god ordning kräfver och som är till stor skada för Sverige äfven uti ekonomiskt hänseende. Här gäller emellertid nu egentligen icke frågan, huruvida mellanrikslagen skall ändras eller icke, utan hufvudfrågan är, om den skall uppsägas nu genast eller icke förr än försök till ändring föregått utan resultat. För mig är det alldeles klart och tydligt att, vill man verkligen vinna en ändring uti mellanrikslagens bestämmelser och vill man det med utsigt till snar framgång, så bör revisionen föregås af en uppsägning af lagen. De talare, som motsatt sig detta tillvägagående, hafva i mer eller mindre starka uttryck betonat det olämpliga i en

föregående uppsägning. Man har sagt, att den är ogrannlaga. Man har sagt, att man då handlar lättsinnigt. Ja, man har slutligen kallat denna uppsägning en knytnäfspolitik. För den, som tror och anser, att denna fråga, såsom varande en ekonomisk fråga, bör ses såsom sådan, utan att sammanbindas med politiken, för den är det icke möjligt att fatta, huru man kan komma till en sådan åsigt som den talare, hvilken begagnade det af mig sist angifna uttrycket. Men är det verkligen så, att man icke i denna fråga får låta saken vara hvad den verkligen är och hvad den vara bör, är det verkligen så, att medlemmarne af den svenska representationen, trots sin öfvertygelse, trots den öfvertygelse, som är uttalad af alla myndigheter och korporationer, hvilka till Kongl. Maj:t ingifvit yttranden i frågan, trots den nästan enstämmiga mening, som bland allmänheten gör sig gällande, trots detta allt icke får följa sin öfvertygelse, då synes detta mig vara ett knytnäfstväng på de svenska riksdagsmännens rätt att uttala och följa sin öfvertygelse; och dertill har det väl icke kommit. Jag kan icke föreställa mig annat, än att man eger rättighet och äfven skyldighet att i en ekonomisk likasom i hvarje fråga se på sitt lands intressen och i främsta rummet söka främja dessa; och när detta då sker i den form, som lagen medgifver, med anlitande af den utväg, som mellanrikslagen tydligt anvisar, vore det mer än besynnerligt, om detta tillvägagående icke skulle vinna erkännande såsom varande äfven politiskt klokt. Genom att på så sätt göra frågan från en ekonomisk till en politisk förrycker man densamma och, jag vill äfven säga, gör man densamma misstänkt.

Reservanterna inom utskottet hafva i all möjlig grad sökt att framhålla, hurusom Sverige är den enda vållande till olägenheterna af mellanrikslagen. De hafva på det ena stället efter det andra betonat, hurusom det är Sveriges uppfattning i tullhänseende, som förrycker verkningarna af den nyss förut antagna lagen. Jag vill gent emot detta yttrande endast erinra derom, att redan 1890, då den nu gällande mellanrikslagen förevar till behandling inom bevillningsutskottet, uttalade bevillningsutskottet sig på ett sätt, som visar, att man redan då var af den uppfattning, att lagen icke kunde blifva tillfyllestgörande för någon längre tidsperiod. Utskottet sade, att »äfven om förslaget icke är af den omfattning, att en i enlighet dermed beslutad lag skulle antagas kunna, oberoende af de förändringar de särskilda ländernas tulltaxor under framtiden kunna komma att undergå, på ett fullt tillfyllestgörande sätt för någon längre tidsperiod ordna mellanrikslagstiftningen, synes förslaget väl egnadt att afhjälpa de missförhållanden och brister i den nu gällande lagstiftningen, som hittills varit de mest i ögonen fallande». Således, redan då insåg man, att den lag, som antogs, icke kunde för någon längre tid fylla sin uppgift, och att den således med de stora och genomgripande förändringar, som sedan dess skett, nu icke kan det, är alldeles uppenbart, och det nu insedda, och allmänt erkända behovet af ytterligare ändringar i lagen kan icke

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.

(Forts.)

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.

(Forts.)

med anspråk på sanning sägas vara ett vittnesbörd om ett fortsatt förfarande från Sveriges sida för att, såsom reservanterna behaga uttrycka sig, förrycka verkningarna af lagen.

Det har vidare framhållits, att det skulle vara af svenska Riksdagen oklokt ja äfven ogrannlaga att nu till Kongl. Maj:t inkomma med detta beslut om uppsägning, då Riksdagen förra året aflät en skrifvelse till Kongl. Maj:t om utredning, af hvilken skrifvelse man borde afbida resultatet; och det har sagts, att intet inträffat, som kan berättiga en afvikelse från det tillvägagående, som Riksdagen då iakttog. Så är emellertid icke förhållandet. En högst viktig omständighet har inträffat, nemligen den stora och betydande förändring i tulltaxan, som vid innevarande riksdag beslutats, hvarigenom mellanrikslagens redan förut befvarna brister än tydligare framträda och medföra högst betänklige verkningar i många viktiga hänseenden och då äfven särskildt med hänsyn till den af mig förut omnämnda 4 §. Att det då skulle ligga något ogrannlaga eller icke aktningfullt i Riksdagens tillvägagående nu, tillåter jag mig för min ringa del helt och hållet bestrida. Jag anser och är öfvertygad, att en hvar som vill skall inse, att meningen med Riksdagens atgörande här icke är någon annan än att på ett fullt korrekt och lagligt sätt söka främja och tillgodose landets ekonomiska intresse, ett intresse, som visat sig vara så lifligt och så uppmärksammat, att det på ett sätt, som torde vara sällspordt, trätt fram i dagen.

Reservanterna sluta sin motivering med de stämmningsfulla orden »att ett ömsesidigt tillmötesgående från båda rikena måste anses oundgängligen nödvändigt till främjande af *brödrafolkens väl*». Jag vågar vara öfvertygad derom, att ingen betviflar, att den, som ansluter sig till bevillningsutskottets uttalade hemställan, har lika upprigtig tanke på och lika varm känsla för *brödrafolkens väl*.

Herr talman, jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Wennerberg: I början af denna riksdag råde icke endast inom kamrarne utan också, såvidt man af pressen kunde döma, temligen allmänt den åsigten, att mellanrikslagen borde uppsägas. Och om man har följt med pressen på senare tider, så finner man, att såväl i hufvudstaden som i landsorten samma åsigt likaså allmänt gjort sig gällande. Utaf åsigter stridande häremot finnes blott en enda, mig veterligt, grundligt och på ett sätt all aktning värdt utförd, nemligen den som i särskild skrift uttalats af herr Wærn. Utförligare och bättre torde knappast muntligen eller skriftligt man någonstädes fått de skäl framhållna, enligt hvilka en uppsägning af mellanrikslagen icke bör ske. Jag har läst herr Wærns broschyr uppmärksam, finner mycket i densamma vara värdt allt beaktande, men finner ingenting bevisande i afseende å den nu föreliggande frågan, nemligen huruvida antingen en *föregående* förhandling med en möjlig uppsägning bör väljas, eller en bestämd uppsägning med *efterföljande* förhandling.

Då bevillningsutskottets betänkande kom mig till handa, såg jag genast enligt gammal vana efter, om det fans några reservationer, och jag påträffade då en, i spetsen för hvilken stå många namn. Jag kan icke neka, att det första, som slog mig, var just dessa namn, som, om jag icke misstager mig, tillhöra personer af långt ifrån protektionistiska åsigt; och dessa personer visa der i sitt uttalande ett synnerligt intresse för att de höjda spanmålstillarne så snart som möjligt skola komma till verksamhet. Men hvad betyda väl dessa namn? Ja, man hade allt skäl att förmoda, att de icke skulle betyda stort mera inom Andra Kammaren än inom den Första, då, sedan landtmannapartierna slagit sig tillsammans, man hade all anledning att förmoda, att förespråkarna från det hållet icke skulle blifva synnerligen pålyssnade. Men detta blef dock mindre märkvärdigt vid genomläsandet af reservationen, därför att den i hög grad tillgodoser just landtmannapartiets önsknings. Jag kan således i någon mån begripa den stora tillslutning denna reservation vunnit — om det annars är sant, såsom jag hört sägas, att med temligen stor säkerhet just denna reservation kommer att tagas af Andra Kammaren, och detta kan icke ske med mindre än att en ganska stor anslutning till reservationen der finnes — men huru skall denna fullt förklaras?

Jag beder om ursäkt, i fall jag skulle säga något för mycket, men jag erkänner på förhand, att det också är blott en gissning. Man får nemligen icke undra på om landtbrukarne — efter att länge hafva önskat få en hjälp i sin tryckta ställning och ändtligen fått en sådan ungefär $\frac{1}{2}$ år för sent för att *verkligen* blifva en sådan — om de icke önskat vänta ännu längre för att få någon ersättning för sitt lidande.

Men det finnes kanske ett annat skäl till anslutningen än detta. Om det nu finnes ett sådant, då måste det enligt min tanke vara framhållet i reservationen. Jag har nyss talat om den värdefulla boken af herr Wærn. Der tänkte jag mig, att lösningen vore att finna på frågan. Nej, jag fick den icke och har då vänt mig till reservationen för att se, om alltså der finnas anförda tillräckliga skäl för antagandet af densamma framför utskottets förslag.

Det erkännes först och främst från båda hallen, att en revision är alldeles nödvändig, och detta får man se äfven i tidningar, som för öfrigt äro af samma tanke som reservanternas. Det påkallas med nödvändighet, heter det i reservationen, en omarbetning af gällande förordning angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden. Och det dröjer dock icke längre än till punkten derpå, förr än reservanternas säga, att »vi anse det icke ens välbetänkt att vidtaga den till sina följder möjligen ganska ödesdigra åtgärden att upphäfva lagen». När jag läste detta, tog jag det mycket lugnt. Jag kunde icke förklara, hvilka dessa ödesdigra följder skola blifva. Men jag har för en liten stund sedan hört från en framstående talare här i kammaren uttalas detsamma, nemligen en varning på det skarpaste för att icke utsätta oss för en vådlig och ödesdigger följd af an-

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.
(Forts.)

Ang. upphäf-
vande af den
s. k. mellan-
rikslagen.
(Forts.)

tagandet af utskottets förslag. Varningen är sålunda gifven, icke endast gifven åt oss, utan gifven äfven till den stora allmänhet, som står bakom den opinion, som finnes kraftigt uttalad i landet. Men då torde det vara af vigt att höra, hvilka de gräsliga följderna af en uppsägning skulle vara, det vill säga af ett åtgörande i en ekonomisk fråga, der hvar och en som icke finner sig belåten har sin gifna, författningsenliga rätt att säga upp.

Vill den uppsägande riskera något, så blir detta väl hans ensak, men dessförinnan, innan han verkställer uppsägningen, gör han väl klart för sig, huruvida han derutaf kan vänta sig någon fördel. Så har svenska Riksdagen, enligt min åsigt, förfarit i dylika fall, och så anser jag att den bort göra.

I följande punkt antyder man, att Riksdagen bör akta sig för den sista konsekvensen. Det heter der: »vill icke norska regeringen vara med om den bestämmelse, som Kongl. Maj:t finner antaglig, så bemyndigar Riksdagen Kongl. Maj:t att uppsäga». Samme talare, som jag nyss anförde, ordade varmt och innerligt om att man icke borde lägga tyngre bördor på unionskonungen, än han redan i flera år fått bära. Jag hemställer beträffande denna sak, som det just tillkommer oss att afgöra, om vi skola kasta den på honom och han sålunda förr eller senare utsättes för ett hårdt och skarpt kländer, när han skall taga beslutet att uppsäga lagen. Skola hans aktier derigenom ställa sig bättre i Norge än de nu göra? Herrar reservanter vilja sjelfva icke göra något — det är Kongl. Maj:t, som skall bemyndigas att göra denna sista och svåra sak. Jag finner ej detta vara rätta sättet att bevara Kongl. Maj:t från vidare obehag, från de obehag, han i rikt mått i årtal fått erfara. Det talas vidare i slutet på nästa stycke och särskildt i ett stycke (på sid. 23), som är egnadt åt de förhandlingar, hvilka flera gånger egt rum mellan Sverige och Norge, att de hafva gått för sig lätt och ej alls varit förenade med några svårigheter, och när Norge ständigt visat tillmötesgående, hvarför kan man då ej hoppas att det äfven dermed skall fortfara? Ja, mine herrar, tillmötesgående torde visa sig i sin rätta art, om man tänker på den korta tid denna mellanrikslag varit och huru många ändringar der redan skett samt huruledes, för hvarje gång en dylik ändring vidtagits, någonting nytt dykt upp, hvilket i sin tur sedan påkallat ändring. Sjelf har jag vid Konungens rådsbord varit med om *en* revision, och icke vill jag prisa särdeles detta tillmötesgående den gången. För att få de eftergifter, som gjordes från Norges sida, fordrade Norge uppsägningstidens förlängning från ett till två år, väl vetande att detta andra är nog skulle bota de möjligen uppkomma skadorna.

Det finnes ej mer än *ett* sätt för att icke dessa revisioner af lagea skola ständigt återkomma, ty det är ju gifvet, att då Norge egentligen baserar sin ekonomi på frihandel och vi återigen vår på tullskydd, måste oupphörligen anledningar uppkomma för Sverige att söka ändringar, och Norge, som då måste släppa ifrån sig en fördel,

gör det ej utan att på annan väg få denna ersatt. Och just i följd deraf, att denna mellanrikslag stöder sig på två alldeles motsatta principer, är den också i och med detsamma fullständigt oduglig, och därför är det ock absolut nödvändigt att, om man någon gång vill hafva reda och ordning i dessa förhållanden, *börja* med en uppsägning af denna lag. Ty hittills har det varit så, att, när Sverige lyckats blifva qvitt en ogynsam bestämmelse, strax har det — jag vet ej hvarifrån — dykt upp någonting annat nytt, och så återigen ändring.

Sedan kommer på 24 sidan — och detta finnes tryckt med spär-rad stil, hvadan jag antager att herrar reservanter sjelfva härvid fäst synnerlig vikt — följande: »Ehuru en uppsägning visserligen icke utesluter möjligheten att, innan lagen derefter träder ur kraft, komma till en ny öfverenskommelse, kan det dock icke betvivlas, att samförståndet mellan de båda länderna bättre bevaras, om rättelser i lagen vid behof kunna på öfverenskommelsens väg utan uppsägning vinnas». Ja, »*samförståndet*» mellan länderna! Är det *det* samförstånd, som nu är rådande? Eller är det *det*, som varit förut? Eller kanske *det*, som ännu ingen vet hvad det skall komma att blifva? Det är en *fras* — ingenting annat.

Utskottet säger på sid. 20: »Det synes nemligen utskottet, att Norge, som producerar endast en bråkdel af den säd, hvaraf landet för egen förbrukning har behof, icke bör kunna hafva något rättmätigt intresse i att motsätta sig att en sådan ändring snarast möjligt företages». Jag är tacksam för uttrycket »rättmätigt». Men hafven I, mine herrar, glömt hvad som skett? Finnas ej stater emellan likasom mellan enskilde *orättmätiga* intressen?

Nyss sades här af en talare, att ingenting nytt förekommit, som gjort en uppsägning nödvändig. Det har dock erkänts, att de förhöjda spanmålstullarne varit ett sådant. Men jag vill tillägga ett annat, nemligen de af våra tullmyndigheter konstaterade brott emot och öfverträdelser af lagens föreskrifter. Detta borde väl få anses tillräckligt. Jag skulle ej vilja betrakta denna sak ur annan än ekonomisk synpunkt, och jag skulle ej vilja se den äfven ur politisk synpunkt, såvida icke just dels de personer, som talat emot en uppsägning, dels ock sjelfva reservanterna vidrört denna sida af saken. Det heter nemligen vidare: »Den sammanslutning i politiskt hänseende, hvilken till de båda ländernas gemensamma och ömsesidiga nytta nu sedan mer än åttio år egt rum, måste nemligen, såsom ju äfven skett, medföra ett närmande mellan de båda folken äfven i andra afseenden. En otvungen och liflig kommersiel samfärdsel kan ej annat än i hög grad bidraga till föreningens styrka och uppfyllandet af dess ändamål.» Det var oförsigtigt af reservanterna att skriva så, att tala om denna åttioåriga samfärdsel. Det har ej varit annat än ett ständigt kif, ett eftergifvande från Sveriges sida för de norska anspråken och dessas ständigt växande innebörd, och har Norge ej ansett sig få tillräckliga friheter, så har det tagit eller försökt att taga dem. En fördel af detta reser-

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.

(Forts.)

Ang. upphäf-
vande af den
s. k. mellan-
rikslagen.
(Forts.)

vanternas förslag skulle väl blifva det intima och broderliga förhållandet, som skulle uppstå mellan de båda folken. Kan man verkligen tänka sig, att en revision af mellanrikslagen nu mera än förr skulle åstadkomma ett bättre förhållande i detta afseende! Hafva vi ej erfärit tillräckligt under de senaste åren, på hvilken punkt i politiskt hänseende de båda länderna stå till hvarandra? Göres oss behof af ännu mera för att ej tillbakahålla den rättmätiga ovilja, som träder allt mer och mer fram i vårt land för det ständiga hotet och — jag finner ej ordet — I fån sjelfva fylla ut meningen, mine herrar. Vi stå till hvarandra på en punkt, som jag trotsar någon att i andra unionerade länder i Europa kunna uppvisa maken till; vi äro till namnet två brödrarfolk, och vi borde också vara det i verkligheten, och från Sveriges sida tror jag man tryggt kan säga, att allt blifvit gjordt för att hos båda folken framkalla denna känsla af broderlighet. Skola vi nu taga med unionspolitik för att försvara lösningen af en simpel ekonomisk fråga? Låt politiken vara för sig, den gifver oss nog bekymmer ändå tillräckligt stora och så nära oss i dessa dagar att, förrän den oafvisligt tvingar oss vidare på sig, behöfva vi ej alls befatta oss med den. Lätom oss se saken sådan den är, d. v. s. såsom en rent ekonomisk fråga, och därför skall ingen behöfva klandra oss. Men då undrar jag också, när jag genomläst hvad reservanternas yttrat, hvad är väl anfördt af dem utaf den vigt och betydelse, att Riksdagen ej borde uppsäga denna lag? Jag kan ej finna *något*.

Det yttrades af en utaf mig högt ärad talare, kanske något förhastadt, väl skarpa ord mot utskottets ordförande. Ja, jag erkänner villigt att dessa ord äfven drabba mig, ty just hans klandrade ord ville jag gerna göra till mina. Jag tror man gör rätt uti att man förmanar oss tillse, att vi ej från Norge importera till vår kammare äfven ett parlamentariskt otyg, som der synes vara bofast; men lätom oss ock se till, att vi sjelfva ej visa det vägen hit från hvilket håll som helst.

På grund af hvad jag nu sagt anhåller jag om bifall till utskottets betänkande.

Herr Reuterswärd: Det är ej för att angifva min ställning till denna fråga, som jag begärt ordet, ty jag har, hvarje gång densamma varit föremål för Riksdagens behandling, derom yttrat min mening, likasom jag förut gjort det vid innevarande riksdag — jag är en af de många inom denna kammare, som motionerat i samma rigtning, som utskottet här föreslagit — utan jag har begärt ordet fast hellre för att angifva den ståndpunkt, jag kommer att intaga och som jag hoppas denna kammare kommer att intaga för den olyckliga händelse, att de båda kamrarna komme att fatta olika beslut, och det möjligen då blifver fråga om en sammanjemkning. Jag får då förklara, att hvarje afvikelse från den grundsats, som utskottet här uttalat, är förkastlig. Förslaget, sådant det föreligger, tål ingen jemkning — må det då

hellre för denna riksdag falla. Sådan sinnesstämningen nu är öfverallt inom landet, är jag viss om, att frågan till en kommande riksdag skall vara så fullmogen, att svenska folkets representanter då på allvar skola kunna taga i tu med den och bringa till verklighet en ny ordning emot den nuvarande, som jag anser för ett oting, hvilket namn jag vill gifva åt den nuvarande mellanrikslagen. Det är en så kallad lag utan lagliga påföljder för öfverträdelser af densamma. Kan man med namnet lag beteckna en dylik mellanfolklig öfverenskommelse, ett dylikt kontrakt! Den är icke annat, denna mellanrikslag, än ett helt simpelt kontrakt, hvilket den ene kontrahenten blott söker att allt mer och mer kringgå och nästan helt och hållet sätta sig öfver utan den ringaste lagliga påföljd. Vid sådant förhållande är väl alldeles absolut nödvändigt, att en genomgripande förändring måste vidtagas. Jag hoppas, att jag genom att vid detta tillfälle, på sätt jag gjort vid alla de föregående, då denna fråga varit före, öppet uttala min mening, ej derigenom, såsom en ärad talare nyss yttrade, gör mig skyldig till bristande parlamentarisk takt eller ådagalägger brist på etikett. Mine herrar, detta är dock ingen etikettfråga, utan det är en fråga af djupt ingripande betydelse för hela vårt land, hvars representanter hafva både rättighet och skyldighet att om densamma yttra sin mening, och *den* är, att denna mellanrikslag är fördömlig och förhatlig för våra svenska förhållanden och blir det för hvarje dag allt mer och mer, just därför att de båda länderna hafva så diametralt skilda tullsystem. Det är alldeles nödvändigt att på annat sätt söka utfinna en öfverenskommelse, som kan vara till nytta för de båda länderna. Men att bibehålla den nu gällande lagen en enda dag längre än nöden tvingar, vill jag ej vara med om, och — jag vänder mig till den talare, som nyss hade ordet — är det så, som han sade, att man under de båda uppsägningsåren möjligen ej skulle kunna hinna med att få nya förhållanden till stånd, då bevisar detta blott brist på god vilja. Kan man ej, då det gäller en fråga, som blifvit så genomarbetad, så genomtänkt och som så många gånger varit föremål för Riksdagens pröfning, ej komma till ordnade förhållanden under en så lång tid — ja, mine herrar, då lär den nog aldrig kunna låta sig ordnas. Men i allra värsta fall, om den fruktan verkligen skulle förefinnas, hvad ligger då närmare till hands än att göra på samma sätt, som när det var fråga om att förlänga franska handelstraktaten? När tiden var gynsam för ny uppgörelse, hvad gjorde då Kongl. Maj:t och Riksdagen? Jo, de beviljade, om jag minnes rätt, nio månaders ytterligare uppskof för att, då man var på goda vägar att kunna komma till ett godt resultat, hinna med det, så att något interregnum, såsom den ärade talaren befarade, behöfva vi ej frukta för. Jag hoppas, att Riksdagens klokhet skall vara lika stor, om ett sådant tillfälle kommer i fråga, som den alltid varit. Den tillrättavisning, eller kanske rättare de varningens ord, hvilka talaren på gesslebänken ansåg sig böra rigta till Första kammaren, att ej begå någonting taktlöst eller

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.

(Forts.)

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.
(Forts.)

mot etiketten stridande, de kunde den ärade talaren gerna besparat sig, ty denna kammare vet nog att iakttaga takt och etikett, när sådant är af nöden. Han sade vidare, att Riksdagen faktiskt öfverlemnade i Kongl. Maj:ts hand att utreda frågan och derefter inkomma till Riksdagen med förslag i ämnet. Utredningen är gjord och sedan öfverlemnad till bevillningsutskottet, hvilket synes mig bevisa, att Kongl. Maj:t velat åt landets representation öfverlemnna saken att derefter och på grund af den af Kongl. Maj:t gjorda utredningen sjelf taga hand om saken. Och detta tolkar jag på samma sätt, som näst föregående ärade talaren, eller så, att vi böra bespara Kongl. Maj:ts regering obehaget att handla på egen hand i denna fråga. Detta är ej stridande mot etiketten, utan fast hellre för att bereda Kongl. Maj:ts regering någon lättnad i de många och stora bekymmer, hvaraf han nu besväras i våra unionella mellanhafvanden.

En talare har velat påpeka, att om här nu skulle uppstå nya förhållanden i följd af en revision eller en möjligen helt och hållet ny uppgörelse, byggd på helt andra grunder, skulle dermed all handel mellan Sverige och Norge likasom vara stängd. Jag frågar, hindra våra tulltaxor de länder, med hvilka vi hafva handelsförbindelser, att hädanefter, lika mycket som hittills, kanske i än högre grad, införa till vårt land sådana produkter, som vårt land behöfver? Visst icke; och jag kan icke se, att Norge kommer i någon sämre ställning, än det står till exempel till Tyskland, Ryssland, Frankrike eller andra länder, som hafva skyddssystem, så att det får herr Wærn ursäktas, att den farhågan lemnar jag åt sitt värde.

De finnas, hvilka i mellanrikslagen se en så synnerligt stor olycka. Jag vill icke gå så långt, det säger jag uppriktigt; men det är ej omöjligt, att om det nu blir ett komplett afslag och frågan stannar vid statens quo, kan påtryckningen i landet blifva sådan, att man ej längre vill höra talas om en mellanrikslag. Så långt kan man drifva saken, om man ej går in på utskottets förslag, som dock i både motiveringen och klämman ej blott antydt utan bestämdt uttalat, att det vore önskvärdt, om man kunde nå målet på annan väg, men som kommit till det resultatet att, för att få denna fråga effektiv och påtryckande, en förutgången uppsägning är nödvändig. Icke blott en utan ett par talare hafva velat göra denna fråga till en storpolitisk fråga. Jag får säga, att så är ej min uppfattning, men det kan mycket väl hända, att våra så kallade bröder på andra sidan Kölen betrakta såväl denna som hvarje annan åtgärd från vår sida, rörande våra ekonomiska förhållanden till dem, såsom en utmaning. Men, mine herrar, det kunna vi ej hjälpa. Vi hafva, såsom riktigt är antydt, i egenskap af svenska folkets representanter, blott att se till, hvad Sveriges fördel kräfver. Hvad som emellertid är alldeles säkert — och det är därför motståndet är så stort från ett visst håll — det är, att så länge denna mellanrikslag existerar, så har man lemnat en bakport öppen för frihandlarne.

Jag skulle visst kunna hafva åtskilligt att ännu tillägga, men det sagda kan vara nog, och det torde vara tydligt af hvad jag yttrat, att jag kommer att rösta för bevillningsutskottets förslag.

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.

(Forts.)

Herr Casparsson: Tillfällen gifvas utan tvifvel för hvar och en, då man i en eller annan viktig fråga kan känna sig obeslutsam. För mig fans ett sådant tillfälle, då den nu reviderade mellanrikslagen framlades vid 1887 års riksdag, men jag anslöt mig då slutligen till dess antagande. Men för hvarje år, som sedan har gått, har det för mig blifvit allt mera klart att denna mellanrikslag är ohållbar, och om den är ohållbar, måste den uppsägas, och jag tror att tidpunkten härför nu är inne. Jag gör det af fyra skäl. För det första af *finansiella* skäl, därför att det är uppenbart, att denna mellanrikslag förorsakar svenska statsverket en årlig förlust af flera millioner kronor. Jag gör det af *statsekonomiska* skäl, ty det är för mig alldeles klart, att med de olika tullsystem, som Sverige och Norge omfatta, denna mellanrikslag ej längre kan behållas. Jag gör det af *moraliska* skäl, ty med den tolkning, de norska myndigheterna gifvit åt mellanrikslagen, anser jag det vara en moralisk omöjlighet för ett folk med någon själfaktning att längre behålla denna lag. Och jag gör det slutligen af *politiska* skäl, ty när vi hafva att förhandla med ett fritt, själfständigt, kraftigt och stolt folk, som det norska, duger det å andra sidan icke att stå med hatten i hand och buga och buga och ständigt blott göra eftergifter. På det sättet förvärfvar man ej det folkets aktning; man måste själf uppträda på ett kraftigt och själfständigt sätt.

Man har sagt, att det vore ogrannlaga att nu uppsäga mellanrikslagen. Ogrannlaga — mot hvem?! Mot Konungen? Är det ogrannlaga, att Riksdagens Första Kammare i en ekonomisk fråga klart och bestämdt uttalar den åsigt, hvilken jag tror numera hyses af det öfvervägande antalet af svenska folket. Är det ogrannlaga mot norska Stortinget? Ja, om det norska Stortinget bestode af nervösa fruntimmer; men när det, som nu, består af fullblodiga realpolitici, tror jag säkerligen icke att det dånar för sådana här saker.

Af alla dessa skäl kan jag icke annat än instämma i bevillningsutskottets utlåtande, hvartill jag yrkar bifall.

Herr Åkerman: Jag begärde ordet för att till de skäl, som andragits för mellanrikslagens uppsägning, ytterligare få tillägga ett, som enligt min tanke allt för litet betonats, nemligen den skilnad nu mot förr, som ligger deruti, att uppsägningstiden, hvilken förut var ett år, nu är satt till två år. Om uppsägningstiden fortfarande blott omfattade ett år, skulle äfven jag hafva biträdt den åsigten att mellanrikslagen ej nu borde uppsägas, ty då skulle för visso ej tiden räckt till att få en ny lag i ordning, innan uppsägningstiden varit ute. Men enligt min uppfattning afsäg man just med denna förlängda uppsägningstid att derigenom efter skedd uppsägning bereda möjlighet till

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.
(Forts.)

vidtagande af nödiga förändringar. Det synes mig nemligen alldeles orimligt, att ändringar af uppsägningstiden skulle kunna hafva haft till ändamål att bereda det ena af de båda förenade rikena tillfälle att längre, än som för en ny uppgörelse kunde vara nödigt, tvinga det andra att lida af öfverklagade olägenheter, och detta kan dock blifva händelsen, om mellanrikslagen ej snart uppsäges.

Medan jag nu har ordet, ber jag tillika att få betona vigten och det stora behovet af en systemförändring, hvilken jag anser vara alldeles nödvändig, om en ny mellanrikslag skall kunna komma att få ett långvarigt bestånd. Ett sådant tillökande af undantagen, som utgjort de hufvudsakligaste åtgärderna vid senaste revisioner af lagen, anser jag ej längre behörigt. Det är just med anledning af dessa i följd af våra förändrade tullförhållanden gjorda revisioner af mellanrikslagen, som reservanterna kunnat yttra, att det endast varit de svenska in-tressena som tillgodosetts vid dessa förändringar. Reservanterna yttra på sid. 25: »I sjelfva verket är det nemligen Sverige, som, genom sitt tillvägagående att gång på gång och vanligen omedelbart efter en revision af mellanrikslagen ändra sin tulltaxa, oupphörligt framställt nya anspråk och således äfven ändrat eller förtryckt verkningarna af den kort förut antagna lagen.»

Är det nu så, att Sverige har en sträng tullpolitisk ståndpunkt med höga tullar, under det att Norge står kvar på en så godt som frihandelsståndpunkt, måste deraf följa, att mellanrikslagen i följd af de förändringar, som af dessa skiljaktiga tullpolitiska ståndpunkter betingas, ej kan ega långvarigt bestånd, om endast undantagen ökas. Att ändringarna, på grund af sagda förhållande, hufvudsakligast ifrågasatts från vår sida, är ju naturligt. Men det skulle man kunna komma ifrån genom att följa den väg utskottet anvisar å sid. 20, der utskottet säger: »väsentligt förändrade bestämmelser erfordras rörande varor af s. k. blandadt ursprung, vid hvilka bestämmelser vederbörlig hänsyn bör tagas till skilnaden i tullar å råämnen och halffabrikat enligt de respektive ländernas tulltariffer.» Blevde detta principiellt iakttaget vid bestämmandet af en ny mellanrikslag, så skulle man kunna hoppas att, äfven om och när de olika ländernas tulltaxor underginge förändringar, någon ändring i lagen ej därför erfordrades. Om man deremot ej vill beträda den vägen, ja, då kommer det att gå med den nya mellanrikslagen som med de föregående med dess undantagsbestämmelser, att den snart kommer att behöfva ändras igen.

Med detta betonande af principförändringens synnerligen stora vikt vid uppgörandet af en ny mellanrikslag, yrkar jag, herr talman, bifall till utskottets förslag.

Herr Alin: Hvad den siste talaren yttrade rörande de två årens betydelse med afseende på tillämpningen af uppsägningsrätten får en god belysning af ett yttrande, som under 1887 års debatt angående

mellanrikslagen fäldes i denna kammare af dåvarande statsministern, som bland annat yttrade:

» — — Hvad nu sjelfva saken angår, har redan min kollega visat, att dessa två år icke behöfva väcka någon betänklighet. Det kan i min tanke till och med betraktas som en ren fördel att tiden blifvit utsträckt från ett till två år, ty derigenom kan man göra uppsägningsrätten mera effektiv.»

Således: här har man ett bevis — om ett sådant behöfves — för att bestämmelsen om de två åren har tillkommit med tanke på att man efter dess tillkomst skulle kunna så mycket lättare tillgripa det medel att ernå en skyndsam och tillfredsställande revision af lagen, som ligger i dess föregående uppsägning.

Det var emellertid icke för att säga detta som jag begärde ordet, utan det var med anledning af det anförande, vi hört af en ärad ledamot på gefleborgsbänken. Jag skall icke tillåta mig någon särskild reflexion rörande den maning till grannlagenhet mot Konungens nuvarande rådgifvare, som han med så synnerligen stor styrka rigtade till kammaren, ehuru jag dertill skulle kunna känna mig frestad. Det är ett annat yttrande af samme talare, som jag vill beröra, nemligen det, hvaruti han talade om unionskonungens ställning till den nu ifrågasvarande saken. Hvad angår denna fråga med hänsyn till den nuvarande politiska situationen, så har hans yttrande blifvit besvaradt utaf en ledamot på kronobergsbänken och en ledamot på vestmanlandsbänken, så att jag med afseende på den saken icke behöfver här något vidare yttra. Men det ifrågasvarande yttrandet gör, att jag vänder min tanke från dagens politiska förhållanden och gör en reflexion med afseende på en sådan sak som denna, sedd ur synpunkten af den nuvarande unionens beskaffenhet, alldeles oberoende, som sagdt, af tillfälliga, personliga eller dagens politiska förhållanden.

Jag vill då säga, att det enligt min mening ligger uti den nuvarande unionens natur, att uti frågor, som äro af den art, att de båda unierade ländernas intressen komma i strid med hvarandra, unionskonungen icke kan, icke får ställa sig uteslutande på det ena eller det andra folkets ståndpunkt eller uteslutande taga hänsyn till det ena eller det andra folkets intressen. Men i följd häraf är det alldeles gifvet, att vid dylika konflikter mellan de båda folkens intressen måste den institution, som utgöres af nationalrepresentationen, se till, att uti all den utsträckning, som möjligt och lofligt är, det folks intressen iakttagas, som denna representation är satt att representera.

Det är denna synpunkt, som jag har ansett mig böra framhålla med anledning af den nämnde representantens yttrande, och det är också ur denna synpunkt, som jag nu ser den här föreliggande frågan. Jag anhåller att för min del få förena mig med dem, som yrkat bifall till bevillningsutskottets förslag.

Herr Ölander: Jag skall be att få endast med två ord till-

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.

(Forts.)

kännagifva min ståndpunkt i denna fråga, och då jag gör det, tror jag eller rättare vet jag, att jag också uttalar åtminstone *några* andra frihandlares åsikter i densamma. Såsom frihandlare har jag intet att förebrå mig. Jag har dervidlag, såvidt jag vet, gjort min pligt. Jag har ej bidragit till det nuvarande systemets uppkomst, jag har ej med min röst bidragit till de förhöjda tullsatserna. Tvärt om har jag på det starkaste motsatt mig desamma. Men genom Riksdagens lagenliga beslut har dock detta system blifvit infördt och dessa tullsatser åsatta. Detta system är således nu ett fullbordadt faktum, och jag måste naturligtvis såsom hvarje annan laglydig medborgare underkasta mig detsamma. Nu är emellertid tydligen ådagalagdt och obestriddt, att mellanrikslagen, stiftad för och under andra förhållanden, ingalunda kan passa in i detta nya system, att den borttager de dermed afsedda fördelarne, att den är till skada för Sverige och till fördel endast för Norge. Under sådana förhållanden, och då jag ej har den minsta tillit till något tillmötesgående från Norges sida på förhandlingens väg, vill jag härmed tillkännagifva, att jag af min egenskap utaf frihandlare ej finner mig förhindrad att rösta för en uppsägning af mellanrikslagen, och att jag med min röst biträder utskottets förslag.

Herr Anderson, Albert: Min afsigt med att begära ordet i denna fråga är icke att åstadkomma en utredning, utan endast att få till protokollet afgifva mitt votum.

En talare har under diskussionen förklarat sig icke kunna omfatta vare sig utskottets eller reservanternas förslag, utan yrkat afslag. Från många håll hafva dock framkommit yttranden och utredningar, som visa behovet af en ändring i mellanrikslagen, och då jag omfattar denna åsigt, så har jag måst göra klart för mig, hvilketdera förslaget jag skulle omfatta, utskottets eller reservanternas.

Utskottet föreslår en uppsägning af mellanrikslagen och derefter inledande af underhandlingar för att få en ny lag till stånd. Reservanterna åter förorda en underhandling och, för den händelse denna icke lyckas, en uppsägning af lagen. Mig synes det då, som om reservanternas förslag innebär något af ett ultimatum: om vi icke få en uppgörelse, sådan vi vilja hafva den, så uppsäga vi lagen. Det förekommer mig, som om reservanternas förslag är mindre hänsynfullt gent emot Norge än utskottets, och därför kommer jag också att rösta för utskottets förslag.

Herr Rettig: Jag skall icke länge upptaga kammarens tid, utan jag ber endast att med ett par ord få angifva min åsigt i denna viktiga fråga, till hvilketens afgörande jag icke vill bidraga endast med en sluten sedel.

Vore det så, att genom uppsägning af mellanrikslagen densamma genast komme att upphöra, skulle jag ovilkorligen motsätta mig hvarje förslag i den riktningen. Men då nu en tidpunkt af två år kommer

att förflyta efter lagens uppsägning, innan densammas upphörande eger rum, är det ovilkorligen säkert, att ingen fara kan uppkomma genom en uppsägning. Jag tycker ej om reservanternas förslag. Enligt mitt förmenande är man mera ärlig, om man bidrager till genomförande af utskottets förslag. Jag har icke varit med om att införa det nya systemet i vårt land, jag har icke varit med om de höga tullsatserna, utan jag står i denna fråga i ett annat läger än majoriteten i denna kammare; men då nu detta tullsystem en gång är infördt, så är det tydligt, att äfven en del andra förhållanden måste rätta sig derefter. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.

(Forts.)

Herr Wieselgren: Det tyckes, som om de senaste talarne skulle funnit nödigt för vederbörande frihandlare att protestera emot den uppfattning, som af ganska många föregående talare gjorts gällande angående de enskilda representanternas ställning till utskottets förslag i frågan. Det har nemligen i flera anföranden ganska skarpt betonats, att kammarledamöternas ställning till detta förslag skulle bero på om man tillhörde det tullskyddsvänliga eller det frihandelsvänliga partiet. Jag måste säga, att när jag först hörde det uttalas, föreföll det mig ganska underligt. Jag är frihandlare och har alltid varit det, men har aldrig ett ögonblick tvekat att rösta för utskottets förslag. Hvarför skulle jag i min egenskap af frihandlare finna något som hindrar mig att rösta för detsamma? Hvarför skulle jag i denna min egenskap finna något som tvingar mig att rösta för reservanternas förslag? Det är mig fullkomligt obegripligt. För min del ser jag saken som en affärsman, hvilken bedömer ett aftal, som han gjort upp med någon af sina affärsvänner. Han vet, att bestämmelserna i aftalet så och så hafva påverkat hans affär. Skulle han då, mot sin slutsats att bestämmelserna äro för honom ofördelaktiga, invända: nej, jag har icke rätt att eller åtminstone bör icke uppsäga aftalet, ty jag är frihandlare? Jag tror ej att någon skulle så resonera. I stället drager han nog den slutsatsen: är det för mig lämpligt, då uppsäger jag det; annars låter jag det stå kvar. Att inblanda andra förhållanden i sitt resonement tror jag han afhåller sig ifrån; och det tror jag vi också här böra göra.

Jag har svårt att förstå, att vi på något sätt skulle kunna kränka Norges befogade förväntningar, om vi ärligt och öppet säga, att de faktiskt föreliggande förhållandena visa, att detta aftal är för oss oförmånligt, och därför uppsäga vi det. Om våra bröder på andra sidan Kölen, som äro ganska ömtåliga om sina rättigheter, därför känna sig stuckna — det få vi lemna derhän; men icke få vi i något fall svika de kraf, som vårt eget folk, det folk, hvars angelägenheter vi äro här för att på bästa sätt förvalta, kan ställa på oss. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Almgren, Oscar: Jag kan icke dela den sista ärade tala-

*Ang. upphöj-
vande af den
s. k. mellan-
rikslagen.
(Forts.)*

rens uppfattning, utan biträder för min del herr Wærns förslag. Jag gör det på den grund, att jag anser, att med utskottets förslag risken för framtiden blir mycket större för fabriksidkarne, emedan en öfverenskommelse icke så lätt kan träffas.

Herr Wærn: Jag skall be att få med några få ord svara på en mängd anmärkningar, som här framställts, och vänder mig då först emot bevillningsutskottets ordförande, herr Cavalli, som yttrade, att bland grunderna för 1874 års mellanrikslag äfven skulle varit, att hvarje den minsta behandling af ett utländskt råämne gjorde det till en inhemsk vara. Det är icke så. Grunderna för det förslag till ny mellanrikslag, som 1874 blef antaget, äro utförligt angifna, och någon sådan bestämmelse finnes alls icke deribland.

Herr Ljungberg yttrade, att Norge mot all rätt och skäl fortfarande bibehåller kreatursförbudet mot Sverige. Att förbudet fortfar, är en sanning, men med mycket stor modifikation, ty förhållandet är det, att införsel till Norge af svenska kreatur är tillåten till de afsättningsplatser, dit de bruka afsändas, till Kristiania och Fredrikshald. Således fortfar ej förbudet, men lagen är ej upphäfd.

Herr Almström påstod, att de af mig i en utgifven skrift gjorda beräkningar äro uppgjorda på fri hand. Men der står ju alldeles tydligt och bestämdt uppgifvet, huru dessa beräkningar tillkommit och på hvilka officiella uppgifter de stödjade sig. Att beräkningarna det oakadt skulle vara gjorda på fri hand, är ej riktigt att säga, och han har ej heller kunnat bevisa det. Jag vill ej yttra mig om på hvad hand hans egna vidlyftiga beräkningar öfver förhållandet mellan tillverkningsbelopp och arbetsstyrka äro gjorda.

Herr Nisser påstod, att en uppsägning af mellanrikslagen ej skulle kunna tydas i Norge såsom på något sätt utvisande hersklystnad, och han sade, att om det fins två bolagsmän, skulle det ej vara hersklystnad, om den ene uppsade kontraktet. Nej, visst icke — under alla förhållanden. Om man vill ha ett kontrakt upphäfdt, är det det enda möjliga sättet att uppsäga det. Men om man vill ha det ändradt, är det fråga, om ej sättet att först af allt uppsäga det i de flesta fall är förenadt med hersklystnad. Om man säger: jag vill ej underhandla, utan innan jag gör det, vill jag först uppsäga, frågar jag: påminner ej detta sätt att se saken något om Norges nuvarande sätt att i politiska frågor gå till väga, som vi anse vara orätt? De säga: vi vilja ej underhandla med Sverige om ändring i konsulatväsendet, vi vilja uppsäga det, vi vilja ha något annat. Jag tror, att Sverige anser detta vara hersklystnad. På samma sätt är det hersklystnad af oss att uppsäga för att få ändradt och först derefter vilja tala om förhandling.

Herr Casparsson sade, att det var orätt af Sverige att alltid göra eftergifter för Norges anspråk. Strax efter honom kom herr Åkerman, som sade, att det har legat i sakens natur, att det är vi, som ständigt begärt nya saker. Efter hans åsigt och äfven efter min, så,

när våra tullar ändras, är det ju i sin ordning, att vi begära ändring i de nya förhållanden, som måste uppstå. Men det förhållandet kvarstår dock, att det är vi som begära, att Norge skall göra det ena och det andra, och det är ej vi, som göra ständiga eftergifter för Norges anspråk, utan vi som begära, att Norge skall göra det för våra.

Jag har intet vidare att säga.

Herr Ljungberg: Men anledning af den siste talarens yttrande, att jag skulle ha förbisett, huru som förbudet mot införande af boskap har nu blifvit modifieradt, ber jag att få nämna, att jag alls icke har mig obekant eller förbisett hvad han uppgaf, men jag anser just denna modifikation vara nära nog en större förnärmelse än sjelfva förbudet. Den visar nemligen, att norska regeringen anser sig kunna behandla oss huru den vill, i det den låter oss få såsom en gunst en del af vår rätt. Och huru har denna modifikation gått till? Först medgaf man införsel till Fredrikshald. När sedan skriket i de norska tidningarne blef för stort, att priset på kött blifvit för högt, tillät man svensk boskap att införas till Kristiania, men denna införsel pålades en accis eller särskild afgift. Det blef nemligen förordnadt, att kreaturens egare skulle betala en särskild afgift för omhändertaget af den torgplats, der kreaturen skulle få uppställas. Med ett ord, man anser sig kunna i denna fråga behandla oss, huru man vill. Herr Wærn sade tillika, att det icke är värre, om de uppsäga konsulatväsendet, än om vi uppsäga handelstraktaten. Jo, det är en betydlig skilnad. I afseende på konsulatväsendet fins det i 5 § riksakten stadgadt, hur det skall gå till, d. v. s. efter samråd med svenska statsrådet, men i afseende på mellanrikslagen är icke föreskrifvet, att något dylikt samråd behöfs, utan vi ega i denna fråga en uppsägningsrätt, hvilken icke är medgifven Norge i afseende på konsulatväsendet.

Medan jag har ordet, ber jag få begagna tillfället att vidröra en annan sak. En ärad talare har framhållit, att man af grannlagenhet och af politiska skäl bör känna sig förhindrad att uppsäga denna traktat. Då kan det vara skäl att, efter som man så ofta hör denna obehöriga inblandning af politiska betänkligheter, höra hvad andra nationers statsmän yttrat i detta fall; och det förundrar mig, att en så upplyst man som denne talare förbisett sådant. Det fins, till att börja med, ett yttrande af herr Johan Sverdrup, som säger: »Med hänsyn till handelsförhållanden bör Sverige vara för oss lika så främmande som Danmark eller hvilken annan stat som helst; den enda hänsyn, som bör gälla, är sunda handelsprinciper. Man skall icke sammanblanda merkantila och politiska hänsyn; jag vill icke vara med på något, som i aflägsnaste mån kan göra Norge till en industriel provins af Sverige. I förhållanden af denna natur sättes öfver allt mellan nationerna fördel mot fördel. En ideel uppfattning skulle här vara en orimlighet och en löjlighet». Så fins det en annan statsman, som är hufvudet högre än både Sverdrup och många andra. Det var när

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.
(Forts.)

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.
(Forts.)

Österrike-Ungern ville ha nedsättning på spanmål till följd af det politiska förhållande, hvori det genom trippelliansen hade kommit till Tyskland. Då yttrade Bismarck: »Att bringa trippelliansen till stånd var ingalunda någon lätt sak, och stora och allvarsamma svårigheter måste öfvervinnas för att åstadkomma en öfverenskommelse mellan Österrike och Tyskland. Det är då glädjande, att det goda förhållandet mellan de två grannfolken icke desto mindre konsoliderat sig under de år, som förgått, sedan förbundet ingicks. En väsentlig andel i denna konsolidering beror på den återhållsamhet, med hvilken man *aktat sig för att besvära det politiska förbundet med ekonomiska frågor*. Försök i denna rigtning hafva visserligen icke saknats under de första åren, under påtryckningen från de ungerska och galiciska agrarernas sida, men dessa försök hafva icke förnyats under de senare åren, och till följd deraf lyckades det ock att hålla den ömsesidiga stämning, på hvilken den politiska samstämmigheten hvilat, fri från den ekonomiska frågans fredsstörande inverkan». Han erkänner således, att det är fredsstörande att inblanda ekonomiska frågor — och det vet hvar och en från erfarenheten i vårt eget land — och han vill icke höra talas om politik i samband med ekonomi. Så säger han ytterligare på ett annat ställe: »Ingen har ännu påstått, att initiativet till handelstraktaten utgått från Tyskland. Jag tror icke heller, att den tyska politiken någonsin antydtt, att de båda allierade rikenas politiska vänskap behöfver det bestående, som kan ligga i en ekonomisk lagstiftning. Jag är blott öfvertygad om, att ett initiativ i denna rigtning icke utgått från Tyskland, och om Tyskland med tillhjälp af en handels-traktat indirekt ville blanda sig i Österrikes ekonomiska lagstiftning för att derigenom erhålla fördelar för sig sjelft, så skulle detta med harm afvisas från Österrikisk sida. I analogi härmed kan man gå ut från, att den af Österrike fordrade, för oss olyckliga ändringen i vår tulltariff skall återverka på stämningen i vidsträckt kretsar af Tysklands befolkning, hvilket *omöjligen kan gagna eller befästa den politiska endrågten mellan de båda folken*. Efter vår åsigt är förbundet med Österrike allt för värdefullt för att belarmas med penningfrågor. Det tysk-österrikiska förbundet är, äfven utan ekonomiska tillsatser, af så stor vikt, att vi mycket allvarligt måste önska att förskonas för *den fara för dess bestånd*, som ligger i den ena eller andra partens mer eller mindre direkta eller blott indirekta inblandning i sin kontrahents ekonomiska lagstiftning».

Hvad för öfrigt oss sjelfva närmast beträffar, ber jag att få säga, att jag icke kan annat än anse, att det måhända skulle kunnat vara en helsosam lex för Norge, om vi hade kunnat genast upphäfva denna lag. Men då vi icke kunna *det*, måste vi *uppsäga* den. Det skulle vara en stor fördel för Sveriges regering, ty den hade då något att stödja sig på. Det skulle vara en politisk förmån för den samma att kunna säga: »Sverige har uppsagt mellanrikslagen och inom två år är dess tid ute; det kan icke verka till enighet eller till

denna lags bibehållande, om ni fortfar på det sätt, hvarpå ni hittills behandlat Sverige». Jag tror att detta skulle vara till styrka och stöd för vår regering.

Jag har intet vidare att tillägga.

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.

(Forts.)

Herr Sandberg: Då jag äfven är en af dem, som undertecknat motionen i fråga, känner jag det som en pligt att uttala min åsigt, att denna s. k. mellanrikslag af Sveriges Riksdag borde uppsägas sans phrases, d. v. s. utan det tillägg, utskottet föreslagit i sin hemställan, nemligen att Riksdagen skulle anhålla om åtgärder för åvägbringande af en ny öfverenskommelse i frågan. Efter allt hvad som förekommit, borde man väl lemna alla åtgärder i detta hänseende åt norrmännen, för hvilka det kanske kännes kränkande för deras ytterst ömtåliga »æresfølelse», att de genom nu gällande mellanrikslag, och äfven om en ny sådan åstadkommes, erinras om, att de stå i ett annat förhållande till Sverige än till andra länder. Jag instämmer med friherre Klinckowström.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på förevarande betänkande yrkats: 1:o) att hvad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) af herr *Wærm*, att Riksdagen, med afslag å de i ämnet väckta motioner, måtte hos Kongl. Maj:t anhålla:

att Kongl. Maj:t, med anledning af de betydande ändringar i tulltaxan, som på senaste tiden egt rum, täcktes inleda underhandlingar med norska regeringen om utarbetandet af sådana förändrade bestämmelser i förordningen angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden den 30 maj 1890, att de olägenheter för det svenska näringslivet, hvilka på grund af de båda ländernas nu från hvarandra så betydligt afvikande tullsatser förefinnas, må kunna afhjelpas och så vidt möjligt är för framtiden förebyggas, samt

att Kongl. Maj:t, till olägenheternas snara afhjelpande, måtte så skyndsamt bedrifva nämnda underhandlingar, att fullständigt förslag till ny mellanrikslag må kunna redan år 1896 föreläggas svenska Riksdagen och norska Stortinget, eller att Kongl. Maj:t — derest detta icke skulle låta sig göra — meddelar nästkommande riksdag kännedom om underhandlingarnas fortgång och de resultat, hvartill de kunna hafva ledt; och

3:o) att utskottets hemställan skulle afslås.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med nämnda tre yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Ekdahl* begärde votering, i anledning hvaraf herr talmannen hemstälde, huruvida kammaren ville till kontraposition dervid antaga afslag å utskottets hemställan; och förklarade herr talmannen sig anse de härå afgifna svaren hafva utfallit med öfvervägande ja.

Ang. upphäfvande af den s. k. mellanrikslagen.

(Forts.)

Herr *Tamm, Hugo*, äskade emellertid votering jemväl om kontrapositionens innehåll, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen om bevillningsutskottets betänkande n:o 15 antager afslag å utskottets hemställan, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits bifall till herr *Wærns* yrkande i ämnet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 103;

Nej — 24.

Till följd häraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande n:o 15, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 114;

Nej — 10.

Herr talmannen yttrade, att han, innan han öfverginge till föredragningen af de följande å föredragningslistan upptagna betänkandena, ansåge sig böra fästa uppmärksamheten derpå, att kammaren genom anslag kallats att sammanträda under morgondagen kl. 11 f. m.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 27 och 30 nästlidne april bordlagda memorial n:o 16, angående verkställd granskning af tulltaxan.

Herr Cavalli: Jag hemställer, att rubriken »stärkelse» i detta betänkande måtte få först föredragas. Två andra tullsatser äro deraf beroende.

Denna hemställan bifölls.

Vid härefter i enlighet med den beslutade ordningen verkställd föredragning af memorialets särskilda punkter biföll kammaren hvad utskottet i dessa punkter hemställt.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 27 och 30 sistlidne månad bordlagda betänkande n:o 17, i anledning af väckt motion om lastpenningarnas afskaffande. *Ifrågasatt afskaffande af lastpenningarne m. m.*

Herr Rettig: Jag är naturligen af den åsigten, att jag vill tillstyrka bifall till hvad utskottet i detta hänseende föreslagit, men jag tror nog, att det skall möta mycken svårighet i denna kammare att få frågan igenom, då så många reservanter finnas af bevillningsutskottets ledamöter från Första Kammaren. Jag tycker emellertid, att denna fråga icke borde vara en tullstridsfråga, utan att man borde se på, huruvida den ifrågavarande beskattningen är rättvis eller icke. Är den rättvis, nå väl, låt den då stå kvar, är den orättvis, tag då bort den. Den enda rättsgrund, som har åberopats för densamma, är, att det är en skatt, som af ålder har utgått af sjöfartsnäringen. När man tänker på namnet lastpenningar, skulle man kunna tro, att det är en skatt, som upptages för sjöfarten och som kommer denna till godo. Nej, det är en premie på rätten för fartyg att föra last till och ifrån Sverige. För öfrigt få fartygen betala en mängd öfriga kostnader, såsom fyr- och båkafgifter, d. v. s. handelsfartygen få uteslutande bidra till denna stora fond, handelsfartygen få bidra till lotsverket, till en del hamnumgälder i de hamnar, hvartill de komma, och för öfrigt är all möjlig beskattning lagd på fartygen. Om det t. ex.

*Ifrågasatt af
skaffande af
lastpenningar-
ne m. m.*

(Forts.)

är en befraktning, som göres och därför skall betalas courtage eller provision, så lägges allt på fartyget och ingenting på lasten. Dessutom, har ett fartyg fått en behållning, får man på vanligt sätt skatta äfven för denna. Hvarför skall man då hafva denna orättvisa beskattning, som kallas lastpenningar. Ett fartyg är ju af en helt annan beskaffenhet än en annan egendom. Det är en egendom, som försvinner under loppet af en kortare tidsperiod; ett fartyg, som under loppet af 10 å 20 år icke kunnat amorteras, är ovilkorligen en kapitalförlust, som aldrig kan återkomma. Om jag har en egendom, kan jag visserligen göra ränteförluster, men jag har egendomen kvar. Här åter försvinner egendomen helt och hållet. Förr i tiden, då det var goda frakter, och skeppsrederi var en handtering, som bar sig mycket bra, då var det helt naturligt, att man sökte i fartygen få ett skatteföremål, och att de skulle af sina stora frakter bidra till statskassan, men nu för tiden, då frakterna äro så dåliga, att de knappast lemna ränta, mycket mindre något öfverskott till amortering, nu anser jag, att alla afgifter, som belasta denna handtering, böra tagas bort. Motståndarne till motionen hafva i synnerhet anfört, att genom att borttaga lastpenningar skulle man skänka bort en stor del af denna inkomst till utlänningarne. Man påstår, att statistiken visar, att af fraktfarten på Sverige bedrifves 60 procent af utländska och endast 40 procent af svenska fartyg. Ja, denna statistik kan vara riktig, men hurvida det också är 60 procent af lastpenningarne, som betalas af utlänningarne, det kan man icke med bestämdhet säga, ty häröfver finnes icke någon statistik, men det kan bevisas af alla, som följt med denna handtering, att hvad våra motståndare i detta afseende hafva anfört, icke är riktigt. Om herrarne gå till de norrländska hamnarne, så finna herrarne, att dit importerats mycket litet, de utländska fartygen komma dit tomma, och då betala de icke lastpenningar, utan det är först när de gå ut med last, som de betala denna skatt, och sedan när de åter komma in tomma, betala de icke lastpenningar. Från de norrländska hamnarne utföras tusentals standards trävaror till utlandet, och vi äro tvungna att dertill använda utländska fartyg, men dessa bidra icke till lastpenningarne, utan det är våra egna fartyg, som vi naturligen söka att i främsta rummet gifva återfrakterna. Så t. ex. om det är fråga om ett stort kolparti, som skall införas till användning vid statens jernvägar, då söker man att få besörja denna transport med svenska fartyg på återväg till Sverige, och då få de betala lastpenningar hvarje gång. Dessa stora ångbåtar, som föra kol till Göteborg, Malmö och Stockholm, de gå sedan tillbaka derifrån med varor och få då betala lastpenningar för begge resorna, men de utländska fartygen, de betala icke något, när de komma tomma hit. Således, om en utredning skulle göras, hvem som betalar dessa lastpenningar, så skulle vi finna, att det är Sverige, som betalar allra största delen deraf. Det har talats så många gånger i denna fråga; jag har sett det af gamla riksdagshandlingar sedan 1885 och 1893,

och alltid har det funnits motståndare till det nu förevarande förslaget af det skäl, att man derigenom skulle skänka utlänningarne en skatt, som statsverket eljest hade att räkna på och som man skulle kunna begagna till den svenska sjöfartens nytta. Emellertid har hittills ej något blifvit åtgjort, utan skatten finnes fortfarande kvar, en skatt belöpande sig till öfver en half million kronor, som skall tagas ut af fartygen. Man säger, att det spelar icke någon roll, enär det endast är ett par hundra kronor för hvarje fartyg, men det blir mycket, när man har många fartyg och de göra många turer. Det finnes båtar, som äro öfver ett tusen tons och komma tillbaka flera gånger om året, de kunna göra ända till tio turer, och då lastpenningarne gå till ett hundra kronor för hvarje gång, båten kommer tillbaka, blir det således ett tusen kronor för en båt. Har man då flera båtar, så spelar det ovilkorligen en roll, och om man betänker sjöfartens ekonomiska betryck, så finner man, att det icke är någon obetydlighet, man får betala. Allt hvad som kan göras, bör också göras för att hålla uppe denna handtering, som nu är i sjunkande. Det finnes andra afgifter, som jag också skulle vilja taga bort, t. ex. konsulatafgifterna. Denna fråga skall man dock kanske för närvarande icke beröra, men det är min mening att framdeles återkomma dertill. Jag anhåller nu att få lägga kammaren varmt på hjertat att visa intresse för vår sjöfartsnäring, och det intresset kan läggas i dagen genom att borttaga en hop skatter, som nu hvila på denna näring. Jag anhåller vördsam om bifall till hvad utskottet i detta hänseende föreslagit.

*Ifrågasatt af-
skaffande af
lastpenningar-
ne m. m.*

(Forts.)

Herr Cavalli: Med den siste ärade talaren är jag fullkomligt ense, då han sade, att detta icke är en tullstridsfråga. Äfven i ett par andra afseenden är jag ense med honom, men jag måste dock motsätta mig det yrkande, han framstälde. Då han yrkade bifall till utskottets betänkande, skall jag bedja att till en början få göra den erinran, att denna Riksdag icke torde kunna fatta beslut på sätt utskottet hemställt. Utskottet har hemställt, att lastpenningarne för år 1896 skola utgå med 9 öre för ton. Det kan naturligen denna Riksdag besluta, men kan denna Riksdag besluta, hvad andra Riksdagar i beskattningshänseende skola göra under följande åtta år? Om grundskatterna beslöts visserligen på ungefärligen liknande sätt, men detta beslut fattades i form af en lag, som stiftades af Konung och Riksdag gemensamt. Det må nu emellertid vara dermed huru som helst, här föreligger en beskattningsfråga, och då kan väl icke denna Riksdag binda följande Riksdagar. Jag motsätter mig detta, men det ankommer emellertid ensamt på talmannen, huru han i denna del af saken förfar.

Det är, såsom den siste ärade talaren sade, önskvärdt, om man kunde hjälpa den svenska sjöfartsnäringen, men hjälpes den genom sådana beslut som det här föreslagna? Den förre ärade talaren sökte visa, att den proportion, som i reservationen är antydd, eller att svenskarne skulle betala endast 40 % och utlänningarne 60 % af last-

*Ifrågasatt af
skaffande af
lastpenningar-
ne m. m.
(Forts.)*

penningarne, icke vore riktig. Då han emellertid icke var i stånd att för sitt påstående angifva några siffror, var hans uppgift knappast annat än en gissning. I alla händelser betala utländerne en högst betydlig del. Skola vi då, för att gynna utländska rederier, och särskildt sådana, som göra direkt trade på vårt land, afskrifva denna inkomsttitel på 500,000 kronor? Hade motionären yrkat, att lastpenningarne skulle afsättas till en fond, för att hjälpa sjöfartsnäringen, skulle jag för min del under vissa vilkor icke hafva motsatt mig detta, men en motion, som skulle medföra, att utländerne gynnas mera än svenskarne, kan jag icke vara med om. Man kan ock draga i tvifvel, huruvida lastpenningarnes afskaffande hjälper sjöfartsnäringen såsom sådan. Många faktorer inverka på frakterna, såsom också den förre ärade talaren antydde. Emellertid måste jag medgifva, att sådana fall kunna finnas, då lastpenningarnes erläggande inverkar på frakterna, nemligen i tider af dåliga fraktsatser. Jag har en uppgift från generaltullstyrelsens kameralbyrå, som visar, att debiterade lastpenningar år 1894 uppgingo i Stockholm till 76,000 kronor, i Göteborg till 93,000 kronor och i Malmö till 46,000 kronor i runda tal. Hvilka skulle nu en sådan nedsättning som den föreslagna komma till del? Jo, några få rederier och i Malmö hufvudsakligen Det forenede Dampskibsselskab i Köpenhamn. Dessa vill jag icke gynna, och det är därför, som jag, så gerna jag än skulle vilja hjälpa vår sjöfartsnäring, nödgas yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till den reservation, som finnes betänkandet bifogad.

Herr Sanne: Det är ett allmänt känt och erkänt förhållande, att vår sjöfartsnäring har en tryckt och svår ställning, och det torde vara nyttigt och nödvändigt, att, såsom så många gånger förut varit utlofvadt, något göres till lättande af de stora utskylder, som äro lagda på denna näring, så att den icke helt och hållet skall gå under. För några år sedan motionerade jag i denna kammare om konsulatavgifternas borttagande, hvilket skulle komma ensamt vår svenska sjöfartsnäring till godo, men denna motion afslogs då. Såsom saken nu föreligger, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Almström: Såsom redan nämnts, har denna fråga förekommit vid nästan hvarje riksdag under de sista åren, och den har alltid afslagits. De skäl, som lagts till grund för afslaget, hafva redan af den andre talaren i ordningen blifvit angifna, och de qvarstå ännu oförändrade och oförminskade.

Alldeles naturligt är ju, att, om lastpenningarne afskrifvas, fördelen häraf kommer den utländska sjöfarten till del i samma grad som den inhemska. Staten kommer att gå miste om en inkomst af omkring 500,000 kronor, deraf 250,000, kanske 300,000 kronor drabba utländerne. Mig synes, som om sjöfartsnäringens idkare borde, efter den erfarenhet de hafva om frågans behandling i riksdagen, kunna utfinna något an-

nat sätt att få den afgift, de betala i form af lastpenningar, sig till godo. Sjöfartsnäringskomitén har bestämdt uttalat sig mot afskrifvandet af lastpenningarne samt angifvit sättet, hvarpå en ersättning för dessa kunde vinnas. Det är enligt min mening obilligt att till fördel för några större rederier låta afskrifva denna skatt, som till åtminstone hälften betalas af utlandet. Efter hvad mig blifvit uppgifvet, är stämningen i alla sjöfartidkande kretsar inom landet icke densamma, som af två talare här angifvits. Jag har i dag fått den uppgift, att här i Stockholm den allmänna meningen är mot lastpenningarnes afskrifvande. Vilja sjöfartsnäringens idkare få en lindring, motsvarande den nu föreslagna, rekommenderar jag dem att genomläsa sjöfartsnäringskomiténs utlåtande och på grund deraf till nästa Riksdag inkomma med nya motioner. Jag ber att få yrka afslag å utskottets förslag.

*Ifrågasatt af-
skaffande af
lastpenningar-
ne m. m.
(Forts.)*

Herr Wærn: Då man genomläser reservationen, finner man, att reservanterna icke angifvit något skäl såsom ovilkorligt, utan vid hvarje skäl sagt, att det kan ju verka »i sin mån», det kan verka på ett annat sätt o. s. v. Reservanterna sluta med den förklaring, att »den vinst, de svenska rederierna till äfventyrs kunde förvänta af lastpenningarnes borttagande, icke skulle, fördelad på de särskilda fartygen eller rederierna, kunna blifva nämnvärd i annat fall, än då fartygen gjorde tätare turer mellan Sverige och utlandet. Det blefve sålunda i alla händelser endast för de reguliera traderna på utlandet, som åtgärden kunde få någon betydelse». Jag tror, att detta är en inskränkning, som icke är behöflig. Äfven föregående skäl hålla icke fullt streck och äro icke af reservanterna angifna såsom tillförlitliga och beständiga. Men i afseende på detta sista skäl, så, om så är, att vinsten af lastpenningarnes borttagande egentligen skulle tillfalla ett visst slags fartyg, nemligen dem, som göra täta resor på utlandet, är dermed också alldeles tydligt, att lastpenningarne nu äro för dessa fartyg så mycket orättvisare. Det är på grund af att de äro orättvisa, som man vill hafva bort dem. Och ju mera det kan sägas, att de träffa några vissa fartyg och icke andra, dess orättvisare äro de. Jag kan således icke se, att detta reservanternas skäl är något skäl.

Jag begärde ordet egentligen med anledning af den förhoppning, reservanterna hafva framställt, att lastpenningarne skulle komma sjöfartsnäringen bättre till godo på annat sätt än genom deras afskaffande. Den siste talaren har antydt, hvori detta sätt skulle bestå, då han hänvisat till sjöfartsnäringskomiténs betänkande. Jag var president i kommerskollegium, då komiténs betänkande der förevar. Betänkandet gick ut derpå, att af lastningspenningarne skulle bildas en fond och af denna fond utdelas premier till de fartyg, som gjorde de längsta resorna. Efter ett visst miltal resor skulle de få premien, och på så sätt skulle sjöfartsnäringen uppmuntras. Emellertid ville icke kommerskollegium rekommendera förslaget, enär det föreföll kollegium vara temligen tydligt, att sjöfartsnäringen icke skulle uppmuntras derigenom, att de

*Ifrågasatt af
skaffande af
lastpenningar-
ne m. m.*

(Forts.)

fartyg, som voro upplagda och icke voro ständigt sysselsatta, skulle få betala till dem, som gjorde långresor. Att vilja på det sättet beskatta den ene för att gifva åt den andre skulle vara af en mycket tvifvelaktig fördel för sjöfartsnäringen, men innebär en mycket betänklig orättvisa. Jag tror icke, att detta förslag är lämpligt, och jag tror icke, att det någonsin kommer att vinna Riksdagens bifall. Under sådana förhållanden är den förhoppning, reservanterna uttalat, ett irrsken, som icke borde hindra upphäfvande af denna orättvisa, så snart man erkänner den såsom sådan. Det synes mig, att reservanterna endast hafva sagt, att de tycka, att orättvisan icke är värd så mycket penningar. Men för min del anser jag, att hvarje orättvisa bör afhjelpas. Det har vidare blifvit sagdt, att den lindring i fraktkostnader, som genom lastpenningarnes borttagande kunde uppstå, icke skulle blifva till någon fördel för handel och rörelse, enär lastpenningarnes hela belopp vore obetydligt i jemförelse med summan af årligen betalda frakter, men detta påstående kan endast hafva någon betydelse under den förutsättning, att afgiften stode i något jemnt, alltid lika förhållande till frakterna. Detta är dock icke förhållandet, utan afgiften inverkar mest på frakterna för de tyngre och billigare varorna. Så t. ex. skulle ett afskaffande af lastpenningarne sannolikt icke inverka på transport af manufakturvaror eller andra i paket från Lübeck till Stockholm försända dyrbarare varor, men skulle verka nedsättning i frakter för salt och stenkol. Jag tror, att det vore bra, om Riksdagen ville afskaffa lastpenningarne. Och då här är fråga om mindre belopp årligen, yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Herr Wijk: Samma skäl, som vid 1893 års riksdag framhöllos för afslag å förslaget om lastpenningarnes afskaffande, hafva äfven i år framhållits, nemligen att det vore utländingen, som betalar största delen — eller tre femtedelar — af hela inkomstsumman. Om man nu eger denna uppfattning, följer också häraf, att, om lastpenningarne afskaffades, fördelen häraf skulle helt och hållet komma sjöfarten till del. Jag tror icke, att så blefve förhållandet, utan anser, att i följd af konkurrensen endast en del af vinsten skulle komma att tillfalla sjöfarten, medan deremot den andra delen komme att genom minskning i fraktafgifterna tillfalla befraktarne. Då jag icke kan finna något skäl, hvarför sjöfartsnäringen ensam skall vara den näring, som beskattas »extra», kan jag för min del icke annat än ansluta mig till den förste talaren och yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Philipson: Om man hade kunnat öfvertyga mig, att detta föreslagna bortskaffande af lastpenningarne skulle vara till sjöfartsnäringens nytta, skulle jag gerna hafva förenat mig med dem, som inom utskottet bildat majoritet i denna fråga, och icke låtit anteckna mig såsom reservant. Jag har verkligen försökt att så mycket som möjligt lyssna till de motiv, som af sjöfartsnäringens vänner och före-

språkare såväl i utskottet som här i kammaren blifvit förebragta, men — det må nu vara fel i min uppfattning — jag har ingalunda kunnat fatta, att lastpenningarnes borttagande skulle blifva till någon väsentlig hjälp för sjöfartsnäringen, om jag undantager för några få rederier på vestkusten. Utskottet har sjelft angifvit något sådant, då det säger: »Visserligen komme denna olägenhet oftast icke att i sista hand drabba sjöfarten, i ty att den stegring i fraktkostnaden, som lastpenningarne förorsakade, i de flesta fall drabbade den fraktade varan.» Herr Wijk har också i sitt anförande redan antydtt, att i följd af konkurrensen sjöfartsnäringen genom lastpenningarnes bortfallande icke får den vinst eller fördel, som dermed afses, utan att de, som låta transportera varor till och från landet, d. v. s. vi näringsidkare, komma att genom fraktlindring åtnjuta fördelarna af deras borttagande. Det är konkurrensen, som vållar sjöfartsnäringens svåra läge, ett läge, som jag villigt erkänner är för närvarande ganska tungt. Men om äfven så är, att vi näringsidkare skulle komma att åtnjuta fördelarna af lastpenningarnes borttagande, synes mig icke vara skäl att därför, om jag så må säga, kasta bort 300,000 kronor om året till utländerne, som lika fullt bedriva sjöfart på vårt land, och det i större omfattning, än vi sjelfva det göra.

Det är en sida af saken. Men — om jag skulle lyssna till hvad herr Wærn sade och således äfven erkänna, att det bör vara för landet synnerligen önskligt, att de, som drifva affärsrörelse och industri, få sina varor billigt in- och utfraktade — så vill jag likväl fästa uppmärksamheten på, att handelsomsättningen med utlandet år 1893 uppgick till nära 700 millioner kronors värde. Om nu näringsidkarna eller de som befakta fartygen skulle få åtnjuta en vinst eller en minskad kostnad (genom billigare frakter) af 500,000 kronor, så motsvarar detta belopp icke 1, utan endast $\frac{3}{4}$ pro mille af varornas värde. — Att för en så ringa vinst under en tidpunkt, då statsverkets behof till följd af »urtimans» beslut är såsom störst och till fyllande deraf alla medel böra tagas till vara, för att icke den tilläggsbevillning, vi nu hafva, skall blifva oss för tung, göra en afskrifning, om äfven småningom, af dessa lastpenningar, synes mig vara i hög grad oklokt.

Af dessa skäl, då jag är öfvertygad om att sjöfarten icke har någon nämnvärd nytta af lastpenningarnes borttagande, anhåller jag att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Almström: Jag ber att få återtaga mitt förra yrkande om afslag å utskottets hemställan och nu yrka bifall till reservationen.

Herr Dahlberg: Jag skall endast be att få tillägga några få ord till hvad förut blifvit i frågan yttradt. För min del betraktar jag frågan om lastpenningarne såsom varande af samma beskaffenhet som frågan om grundskatterna. Grundskatterna äro nu på god väg att amorteras; till en del äro de redan afskrifna och den återstående delen

*Ifrågasatt af
skaffande af
lastpenningar-
ne m. m.
(Forts.)*

*Ifrågasatt af-
skaffande af
lastpenningar-
ne m. m.*

(Forts.)

blir inom kort afskrifven. Lastpenningarne utgöra enligt min uppfattning en skatt af samma art som grundskatterna, och jag kan då icke finna det vara rättvist att bibehålla lastpenningarne, då man eljest öfver allt söker att så mycket som möjligt befria näringarna från hvarje särskild beskattning. En annan omständighet, som jag ber att få framhålla till kammarens behjertande, är, att det för närvarande, åtminstone i den öfre delen af landet, i Norrland, pågår ett icke obetydligt inköpande af fartyg från utlandet. Det vill verkligen synas, som om i detta afseende nu inträdt en reaktion, då under föregående år många fartyg blifvit härifrån sålda till utlandet, men nu deremot, såsom jag nämnde, icke obetydliga fartygsköp egt rum. Detta förhållande utgör för mig ett ytterligare skäl att yrka på lastpenningarnas borttagande, hvarför jag ber att få biträda det i sådant afseende här framställda yrkande.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande det nu föredragna betänkandet yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den vid betänkandet fogade reservation.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till reservationen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande n:o 17, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid betänkandet fogade reservation.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 25;

Nej — 78.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets nedannämnda, den 27 och 30 nästlidne april bordlagda betänkanden:

n:o 18, angående stämpelafgiften, och

n:o 19, angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter,

biföll kammaren hvad utskottet i nämnda betänkanden hemställt.

Herr Treffenberg erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag skall tillåta mig vördsamt hemställa, att stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 5, om ändring i Riksdagens beslut angående uppförande å Helgeandsholmen af byggnader för Riksdagen, måtte sättas på föredragningslistan för det plenum, som inträffar i dag åtta dagar, eller nästkommande onsdag den 8 i denna månad. Ärendets vigt, betänkandets omfattning och den korta tid, som varit oss lemnad för att begrunda betänkandet, synas mig innefatta en fullt tillräcklig grund för denna hemställan.

*Uppskof med
visst ärendes
behandling.*

Efter det öfverläggningen beträffande föredragningslistan förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att derunder af herr Treffenberg föreslagits, att sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 5 skulle uppföras på föredragningslistan till kammarens sammanträde onsdagen den 8 innevarande månad.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till herr Treffenbergs berörda förslag samt vidare på afslag derå, och förklarade sig finna den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller herr Treffenbergs förslag om uppförande på föredragningslistan af sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås nämnda förslag.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning, och sedan jem-

Första Kammarens Prot. 1895. N:o 28.

väl den förseglade sedeln blifvit öppnad, befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 44;

Nej — 43.

På framställning af herr talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle uppföras främst de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, och sist de under dagen andra gången bordlagda ärendena, med undantag af sammansatta stats- och bankoutsjottets utlåtande n:o 5, hvarom kammaren nyss fattat beslut.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 3,30 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
